

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra anglického jazyka

**VLCI A LIŠKY V ANGLICKÝCH
POHÁDKÁCH**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Eva Sucháčková

Obor – Učitelství pro 1. stupeň

Vedoucí práce: Mgr. Libuše Lišková, M. A.

Plzeň, 2015

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

Plzeň, 15. dubna 2015

.....

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou děkuji Mgr. Libuše Lišková, M. A., vedoucí mé diplomové práce, za obětavost, odbornou pomoc, cenné rady a připomínky k mé práci.

OBSAH

ÚVOD.....	6
1 TEORETICKÁ ČÁST	7
1.1 POHÁDKA A JEJÍ VÝZNAM V LITERATUŘE	7
1.2 PROČ ČÍST NEBO VYPRÁVĚT?.....	8
1.3 FUNKCE POHÁDEK.....	10
1.3.1 Smysl dobra a zla	12
1.3.2 Citové prožívání pohádek.....	13
1.3.3 Identifikace s hrdinou.....	13
1.3.4 Mravní hodnoty pohádky.....	14
1.4 DEFINICE POHÁDKY	14
1.5 VÝZNAM POHÁDEK	15
1.6 POHÁDKA A STUPNĚ DĚTSKÉHO VĚKU	15
1.7 HISTORIE POHÁDEK.....	16
1.7.1 Teorie vzniku pohádek	17
1.7.2 Evropští sběratelé pohádek.....	17
1.8 ZVÍŘECÍ POHÁDKA A JEJÍ DRUHY.....	19
1.9 ZVÍŘE V POHÁDCE	20
1.10 VLCI A LIŠKY V POHÁDKÁCH	21
1.10.1 Typologie motivu lišky.....	21
1.10.2 Typologie motivu vlka	22
1.11 ČTENÍ A VYPRÁVĚNÍ POHÁDEK NA 1. STUPNI ZŠ	22
1.11.1 Význam pohádek ve výuce	22
2 PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
2.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍL PRÁCE.....	25
2.2 METODY VÝZKUMU.....	25
2.3 PRŮBĚH VÝZKUMU.....	26
2.4 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	27
2.5 EXPERIMENT	32
2.6 PŘÍPRAVA A PRŮBĚH EXPERIMENTU	33
2.6.1 Vlk v pohádce	33
2.6.2 Liška v pohádce	37
ZÁVĚR	35
RESUMÉ.....	37
SEZNAM LITERATURY	38

ÚVOD

Anglickému jazyku jsem se intenzivně začala věnovat po maturitě. Po odjezdu do anglického města Bath, kde jsem bez mála rok žila, mi tento jazyk učaroval natolik, že hned po návratu jsem úspěšně složila státní jazykovou a mezinárodní Cambridgeskou zkoušku FCE z anglického jazyka. Již v dětství jsem si hrála na paní učitelku a vlastně nevědomky jsem si vyšlapávala cestičku k tomuto povolání pro mne s vyšším smyslem.

„Bez pohádek si dětství vlastně nedokážeme pořádně představit. Na celém světě, ve všech kulturách a ve všech dobách se dětem vyprávějí příběhy, které se ve skutečnosti nikdy neodehrály, v nichž vystupují bytosti a tvorové, které zatím žádný přírodovědec nezaregistroval, v nichž se dějí věci neuvěřitelné a nadpřirozené, odporující fyzikálním zákonům. Síla představivosti a kouzlo pohádkového slova je silnější než zákon gravitace.“ (Černoušek, 1990)

Hlavním důvodem, proč jsem si vybrala toto téma k diplomové práci je důležitý fakt, že děti čtou velmi málo, popřípadě nečtou vůbec. Knihy a pohádky jako takové zmizely z jejich žebříčku zábavy. V podstatě bych mohla začít s diplomovou prací pro dospělé a téma by mohlo znít takto: Proč dospělí nečtou svým dětem pohádky? V dnešní uspěchané době rodiče zapomínají na důležité hodnoty vytvářející rodinu, je pro ně mnohem snazší posadit dítě k televizi nebo počítači, než aby s ním strávili chvíli čtením pohádek. Patrně je vůbec nenapadá, jak je ochuzují o tak významný prvek v jejich vývoji. V teoretické části se text věnuje pohádkám jako takovým, jejich původu a významu.

V praktické části jsem zároveň chtěla zjistit, efektivnost anglických pohádek při zavádění nové slovní zásoby, procvičení čteného textu s pochopením a v neposlední řadě osvojení správné výslovnosti v hodinách anglického jazyka. Zajímalo mne také fakt, jak děti reagují na vložení pohádky do běžné výuky cizího jazyka, zda je pohádky v cizím jazyce baví, či naopak.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 POHÁDKA A JEJÍ VÝZNAM V LITERATUŘE

„Pod názvem pohádka se zařazují literární texty, které vznikly na základě rozmanité palety starodávných vyprávění, vstřebávajících při své pouti světem rozličné bájně představy lidstva, nadčasové životní pravdy, zejména věčnou touhu po naplnění dobra, a víru v kouzelnou moc slova.“ (Čeňková, s. 107)

Pohádky známe od malička. Vyskytují se v nich princové a princezny, čarodějové, rusalky, čerti, loupežníci a draci. Kouzelné prsteny v nich kouzlí, létající koberce létají a zlaté rybky plní lidská přání. Hrdiny pohádek bývají stateční princové a rytíři, ale i obyčejní lidé, jejichž jedinou zbraní je chytrá hlava a dobré srdce. Hlavní je, že lidé dobří a spravedliví vždycky vítězí nad obludami, strašidly a lidmi zlými. Pohádkám se podobají pověsti a báje. Na rozdíl od pohádek se pověsti odehrávají ve skutečném světě a líčí příběhy skutečných lidí – fantazie v nich vlastně jen rozvíjí skutečnost. Báje, pověsti a pohádky si lidé vymýšleli odedávna pro pobavení i poučení. A vymýšlejí si je dodnes. Knižní, divadelní a filmové příběhy plné fantazie milují děti i dospělí (Žáček, s. 129).

Vypravěči své příběhy v průběhu staletí buď zestručňovali, nebo naopak rozpracovávali a některé dokonce pomíchali. Pohádky se tak pozměňovaly podle toho, co usoudil vypravěč jako nejzajímavější pro své posluchače, nebo čemu sám přikládal největší důležitost (Bettelheim, 2000).

Typickým znakem pohádek je zázračný obsah, nadpřirozený prostor a děj odehrávající se mimo náš čas. Lidová pohádka je součástí literární historie národního i světového písemnictví. Je jedním z předních žánrů literatury pro děti a mládež. (Čeňková, s. 108)

Studium pohádek je pro nás důležité, protože pohádky popisují obecně lidské základy. Řeč pohádek se tedy jeví jako mezinárodní jazyk celého lidstva – všech dob, ras i kultur (Franz, s. 10).

Pohádka je především útvar uměleckého slova a byla složená k vyprávění, k tomu, aby obraznost slova vyvolávala skryté obrazy imaginace, dřímající v dětské psychice, v mysli posluchače. Ani film, ani kompaktní disk nebo divadelní představení klasických

pohádek v sobě neobsahují ony zcela základní psychologické vazby, které vznikají vyprávěním mezi slovem dospělého vypravěče a představivostí dítěte, se napíná neviditelná šňůrka vzájemnosti, na kterou vyprávění navléká jemné korálky slov (Černoušek, s. 6).

Pohádka je vyprávění, které nepotřebuje žádnou moderní aparaturu, je dětské duši nejbližší a také ji nejvíce oslovuje, snad proto, že vyprávěním vkládáme do slov své city. Televizní obrazovka je pro děti stvořitelem obrazného světa a obrazného vyprávění. Děti ale potřebují literaturu, a to literaturu dobrou. Je proto nezbytné v dětech vypěstovat lásku ke knihám, k literatuře, k uměleckému slovu, ke čtení, vyprávění, naslouchání – tuto lásku děti získají četbou a nasloucháním pohádek. Aby něco vzbudilo dětskou pozornost, musí to být nejen nové a neočekávané, ale také rozptylující a citové. V dimenzích dětské literatury tyto požadavky splňují pohádky (Černoušek, s. 7, 11, 12).

„Svět pohádek, k němuž mají někteří dospělí někdy až příliš přezíravý postoj. Takový postoj je však znakem neúplnosti. Výmluvným znamením, že něco schází. Něco velmi důležitého. Právě porozumění pohádkám. Někdy mají takový postoj i dospělí, kteří žijí s dětmi. Domnívají se, že pohádky jsou přinejmenším ztráta času. Že jsou to takové neplodné a nedůležité fantazie, ke všemu ještě pořádně zpřeházené a bezvýznamné. Zavádějí děti na scestí. Dokonce i takový názor jsem slyšel!“, napsal Černoušek (Černoušek, 1990).

Marie Louise von Franz se o pohádkách vyjadřuje takto: *„Pohádky jsou nejčistším a nejjednodušším výrazem kolektivně nevědomých psychických procesů. Jejich hodnota pro vědecký výzkum nevědomí tedy převyšuje hodnotu ostatního materiálu. Pohádky představují archetypy¹ v jejich nejjednodušší, nejhutnější a nejpřesnější podobě“* (Von Franz Marie – Louise, s. 15).

1.2 PROČ ČÍST NEBO VYPRÁVĚT?

Dospělí čtenáři, především rodiče, by si měli uvědomit nezastupitelnost pohádek v dětském vývoji, jejich jedinečný význam pro rozvoj dětské fantazie. Abychom v dnešním každodenním spěchu moderního životního stylu našli chvíli, kdy můžeme

---

¹ Archetyp - původní vzor, typ nebo model

s dětmi strávit určitý čas v říši pohádek, musíme se mnohdy vzdát svého vlastního pohodlí, nebo si svůj čas vhodně zorganizovat. S dětmi se totiž musí pohádky prožívat. Nic na světě nenahradí živé vyprávění, nebo alespoň předčítání pohádek. Pohádka je především útvar uměleckého slova a byla složena k vyprávění, k tomu, aby obraznost slova vyvolávala skryté obrazy imaginace, dřímající v dětské psychice, v mysli posluchače. Dítě se totiž, nechá poměrně lehce vtáhnout do děje, do svého vysněného světa. Chce prožívat aspoň na chvíli idealizovaný svět pohádek bez násilí, křivdy, nespravedlnosti, kdy je zlo vždy potrestáno a dobro vítězí. Žádná jiná forma v sobě neobsahuje tak základní psychologické vazby, které vyprávěním a nasloucháním, ony šťastné chvíle spolubytí, během nichž mezi slovem dospělého vypravěče a představitostí dítěte se napíná neviditelná šňůrka vzájemnosti, na kterou vyprávění navléká jemné korálky slov. „*Vzniká nezaměnitelný pocit důvěry a vzájemnosti*“. Rodiče by si ve svém každodenním spěchu měli nalézt chvíli, kdy se svými dětmi mohou strávit určitý čas v pohádkovém světě. S dětmi se musí pohádka prožívat, nejlépe spoluprožívat. Žádný přístroj na světě nemůže nahradit předčítání pohádek. Při předčítání vzniká komunikační kontakt dospělého s dítětem, nenahraditelná psychologická vazba. Aby nedošlo k jednostrannému zahlcení dětské duše právě kouzlem televize, je nezbytné v dětech pěstovat lásku ke čtení, vyprávění a naslouchání (Černoušek, 1990).

Vyprávění či čtení pohádek se stalo součástí rituálu před spaním, kdy v domácnosti již převládá klid a pohoda. S tímto Černouškovu tvrzením trochu nesouhlasím, setkala jsem se ve třídě s dětmi, kterým dosud nikdo nikdy pohádku nečetl, což je velmi smutné. Ať už je dítě před spánkem unavené či rozdováděné, pohádka a dětská fantazie s ní spojená nevyžaduje aktivní účast dítěte a tak pohádka pomůže uklidnit a jemně dítě přenést do říše snů. Podle Bettelheima (2000, s. 16): „*Proto číst není totéž jako nechat si pohádku vyprávět*“. K tomu dále uvádí - ... aby pohádka předvedla své mezilidské symbolické významy a především poslání, je určitě lépe ji vyprávět. Předčítat bychom měli s citovým zaujetím pro příběh i pro dítě. Při čtení pohádky mluvíme daleko zřetelněji, než když dětem dáváme úkoly a pokyny. Neuvědoměle tak vlastně text přednášíme a slova, která se objevují, jsou jiná, než ta, které dítě běžně slyší od nás či z obrazovky. Dítě překračuje pomyslnou hranici všednosti a vstupuje

do světa literatury, aniž o tom samo ví. Prožitek z této citové záležitosti je mnohem důležitější než obsah vyprávěného či čteného. Jestliže dítěti někdo čte před spaním pohádku, znamená to pro něj, že je v přítomnosti svých blízkých a zažívá uspokojení své potřeby jistoty. Děti mnohdy chtějí donekonečna slyšet tutéž pohádku tak dlouho, dokud neznají celé pasáže z paměti a rády upozorňují na to, když vypravěč část děje vynechá nebo poplete. Jakoby je slyšely poprvé, stále jsou okouzleny stejným příběhem znovu a znovu (Matějček, 2000).

Podle Streita můžeme dítěti dávat tu nejlepší stravu pro jeho tělo, pokud se však jeho nitro nezahřeje láskou, která k němu proudí, strádá jeho duše a zůstává chladná. Není-li obohacována slovem a obrazem, zůstává jeho fantazie prázdná, dítě bude i později myšlenkově chudé a bez nápadu. Stejně jako v tělesné, tak i v duševní oblasti vyrůstajícího dítěte existuje setba, proměna a zralost: jak se v mládí obdělá políčko duše, taková je pozdější úroda vnitřních sil morálnosti, nápaditosti, radosti ze života a positivity, anebo taky jejich negací. Pohádky dokáží probouzet z otupělosti duše, prosvětlovat ji a posilovat pozdější zájmy dítěte. Hodiny, které věnujeme dítěti vyprávěním, mají pro dítě cenu zlata a přinesou bohaté ovoce při povzbuzení jeho lidské niternosti (Streit, 2000).

„Pohádka je kus mocné vnitřní symbolické skutečnosti, která znovu ožívá v každém vyprávění a přirozeně vybízí k interpretaci“ (Franz, s. 8). Podle psychoanalytického modelu lidské osobnosti obsahují pohádky důležitá sdělení pro vědomou, předvědomou a nevědomou mysl, ať funguje v daném okamžiku na kterékoli úrovni (Bettelheim, s. 9).

1.3 FUNKCE POHÁDEK

Pohádka vychovává a rozvíjí osobnost dítěte. Dítě prostřednictvím pohádky svět nejenom poznává, ale dostává se i do jiného prostředí a do jiného historického období (Molická, 2007).

Pohádky upozorňují také na to, že k vyřešení problému je třeba určitého času. Ukazují, jaké uspokojení poskytuje okamžik, kdy je problém vyřešen, nebo kdy je překonán strach (Horáková, Suchochlebová, 2009).

Podle Černouška „základní funkcí pohádek je vnést smysl a řád do dětem původně nesrozumitelného, skoro chaotického světa, do světa, jemuž děti, obzvláště v době předškolní, nemohou plně rozumět. Dát smysl tomu, co se děje kolem, je v dětství někdy úkol obtížnější než například v dospělosti“ (Černoušek, s. 8). Děti totiž chápou svým myšlením svět v úplně jiných dimenzích než dospělí. A protože dospělí zase naopak ze svého dětství vyrostli – jak se tím často chlubí - může vznikat situace vzájemného nedorozumění. Možná proto vznikly pohádky – jako můstky, které přemostují propast mezi dospělým a dětským způsobem myšlení. Pro dětskou mysl není problém všechno oživit, vdechnout životodárného „ducha“ do věcí kolem sebe, oživit je magickým slovem. Takový nesrozumitelný jevový svět přirozeně potřebuje smysluplnou interpretaci, výklad, který nebude několikasnačný a nebude v dětech vzbuzovat rozporuplnost, úzkostné očekávání a nejasnou situaci, plnou tápání. K tomu především slouží pohádka, jedinečný umělecký útvar, čerpající svou věčnou existenci z nezníčitelného folklóru, z kultury vpravdě lidové. Pohádka svou jednoduchou fabulí, jasnou polarizací dobra a zla, pochopitelnými zápletkami a krásou jazyka předvádí chaotický a nesrozumitelný svět před vyvíjející se dětskou duší ve srozumitelných obrazech. „To je asi nejdůležitější funkce pohádky: strukturovat skutečnost“ napsal Černoušek. Ze skutečnosti je nutné zkušenosti teprve vyrobit a promluvit jazykem, jemuž budou děti rozumět. Pohádka je tak svým způsobem útvarem nesmrtelným, přežívajícím jednotlivé generace, aniž by zestárla, omšela nebo se jednoduše vytratila (Černoušek, 1990).

Klasické pohádky odpovídají na některé základní psychologické potřeby rozvíjejících se jedinců a souzní s nimi. Většinou na takové potřeby, které nemohou být ovlivněny dobou, v níž děti vyrůstají, které jsou v podstatě stále totožné: například vztah k rodičům, vztah k sourozencům, apod. Dále na potřeby lásky, důvěry ve svět, na potřeby poznávání mezilidských vztahů, na potřebu zvládnutí strachu, a především na potřebu rozvíjet *pocit životního smyslu* (Černoušek, 1990).

Ze všech komunikačních médií je literatura nejdůležitější, protože je nejstarší a nejbojažnější. K tomu, aby děti získaly pozitivní postoje k literatuře, slouží to, co se označuje poněkud obširným názvem „dětská literatura“. Napsané a vyprávěné slovo především živí a rozvíjí niterné zdroje myšlení a představivosti, které děti potřebují, aby

se vyrovnaly s problémy, jež před ně život v budoucnosti postaví. Dětská literatura poskytuje informace, zábavu, poučení, rozvíjí dovednost číst a rozumět psanému slovu. Nabízí také dobrodružství poznání i dobrodružství prožitků (Černoušek, s. 11, 12). Pohádky dětem předkládají jednotlivé významy různých životních problémů, které děti během svého růstu musí individuálně vyřešit, aby nezůstaly v zajetí infantilismu i v dospělosti. Tyto problémy a způsoby jejich vyřešení jsou dětem přitom tlumočeny ve srozumitelných konkrétních obrazech a jasných symbolech. Takových výchovných obrazů obsahují klasické pohádky velké množství – a každý obraz citlivě rezonuje s určitým problémem, s nímž se děti běžně setkávají. *Jinými slovy, klasické pohádky představují sice nesystematické, ale přitom vysoce praktické vademecum vývojové psychologie v alegorických obrazech. S jistou nadsázkou můžeme prohlásit, že klasické pohádky v sobě odrážejí jakousi dětskou psychologii v kostce* (Černoušek, s. 14). Při hlubším zkoumání pohádek zjistíme, že to nejsou jen líbezné hříčky fantazie pro ukrácení chvilky v dětském pokoji. Jsou to základní kameny lidské duše. Dítě, které má nouzi o pohádky, „bude příliš brzo staré“ a vydáno napospas vnější realitě. Jeho duševní život a fantazie nebudou mít živnou půdu pro harmonické a radostné bytí jako mají děti, které ve vhodný čas vdechovaly okouzlení z pohádek. Komu se ho dostalo na rtech matky nebo otce, z úst a obličeje učitelky či opatrovnice ve školce, nese ho v sobě jako nadčasový dar formující duši.

1.3.1 SMYSL DOBRA A ZLA

Pohádka by nebyla pohádkou, kdyby se v ní neobjevovaly dvě typické pohádkové postavy představující dobro a zlo. Pohádkové postavy nejsou rozporuplné – nejsou zároveň dobré a špatné jako ve skutečnosti my všichni, jelikož ale taková polarizace ovládá dětskou mysl, vládne i pohádkám (Bettelheim, s. 13). Podle Černouška jsou osoby v pohádkách buď naprosto dobré, nebo naprosto zlé, a tudíž velice jednoznačné. Tento důležitý jev se v moderních pohádkách vytrácí, jakoby neexistovalo dobro a zlo v tak evidentních pozicích. Takové pohádky netlumočí nic podstatného o vývoji mravního citění. V klasických pohádkách každé dítě pozicím dobra a zla jasně rozumí. Kontrasty dobra a zla musí být jasně vykresleny v jednoznačných činech a musí být také navíc personifikovány ve zřetelně čitelných postavách (Černoušek, 1990).

Věčně zelené, klasické pohádky mají v sobě zázračnou, přitažlivou moc: na jedné straně dokáží dětem poskytnout zábavu i napětí, na straně druhé probouzejí a stimulují jejich zvědavost. Nejen to, zároveň mocně podněcují dětskou představivost a imaginaci. Napomáhají rozvoji inteligence a poznávacích schopností tvořivým rozvíjením takových činností, které tvoří základ symbolické funkce. Rozvoj vyšších psychických funkcí představování, nápodoby, symbolické hry a verbální dovednosti označil známý švýcarský psycholog Jean Piaget ve své teorii rozvoje a růstu inteligence. Smysl každé pohádky spočívá v jejím dějovém vyvrcholení, při kterém s naprostou jistotou vítězí dobro (Lužík, 1944).

1.3.2 CITOVÉ PROŽÍVÁNÍ POHÁDEK

Pohádky mohou posloužit dětem i v rovině rozvoje citového prožívání – mohou vnášet jistý řád do emocionálních bouří, afektivních sil napětí a uvolnění, slasti a úzkosti – což děti celkem často zakoušejí. V takových rozměrech se přímo uplatňuje aristotelovský princip katarze uměleckého díla, tentokrát v dimenzích pohádkového světa, působícího na dětskou mysl. Nejen obrazně, ale téměř doslova pohádky rozšiřují dětské vědomí: díky srozumitelné obraznosti dějů a zápletek umožňují, aby si děti postupně uvědomovaly různé problémy a potíže růstu a přitom se poučily o možnostech řešení, o případných důsledcích různého, často i nevhodného řešení problémů. Stručně řečeno, pohádky nejsou vyčerpávající encyklopedií technických, přírodovědných a matematických poznatků, které si děti musí koncem 21. století osvojovat, naopak, pohádky sdělují „informace“ jiného druhu – informace o hodnotách a významech základních mezilidských interakcí, to znamená informace etického charakteru, informace o mravních dimenzích lidského života. Pohádky tím představují specifický druh vzdělávání, který je zaměřen na to, aby děti pozvolna vstupovaly do horizontu vnitřních problémů lidského bytí, aby se v metaforických obrazech dovídaly, jak takové životní problémy řešit (Černoušek, 1990).

1.3.3 IDENTIFIKACE S HRDINOU

Identifikace s hrdinou umožní každému dítěti, aby si ve své fantazii vynahradilo všechny skutečné, či domnělé nedostatky. Pohádky posilují osobnost nikoli nabídkou výběru mezi dobrem a zlem, ale nadějí, že i ten nejslabší může v životě uspět. Staví-li se člověk k životu s vírou, že překážky je možné překonávat, nebo s očekáváním

porážky, je rovněž velmi důležitý existenční problém, píše Bettelheim (Bettelheim, 2000). Děti se ztotožňují s kladnými hrdiny, protože jsou to postavy jednoduché, přímočaré a nekomplikované (Černoušek, 1990).

1.3.4 MRAVNÍ HODNOTY POHÁDKY

Podle Bruna Bettelheima mají pohádky jedinečný přínos v morální výchově dítěte. Mravní horizont je v pohádkovém světě velmi široký, jak píše Lužík. Odsuzuje se tu lakota, mamon a neúčelné hromadění peněz. Žádný zločin nezůstane skryt před věčnou spravedlností (Lužík, 1944). Jasně kontrasty dobra a zla v postavách napomáhají dětem snadno porozumět rozdílům mravních hodnot, rozdílům mezi ctností a neřestí, což by nebylo možné, kdyby v pohádkách byly postavy prezentovány ve vší komplexní složitosti, jak se jinak lidé v realitě projevují. Podle Rudolfa Lužíka je jedním z nejvýznačnějších a nejzřetelnějších rysů lidových pohádek jejich vysoká mravní hodnota. Pohádka je tak nejlepším svědectvím mravních zásad. Kromě úvodních a závěrečných formulací se dostává posluchači mravního poučení i v ději samotném (Lužík, 1944). Konečné usmíření v pohádkách bývá často závislé na předchozím potrestání zlé, záporné postavy. Ta si trest zaslouhuje. Děti se tak seznamují se základními pravidly univerzálně lidského trestního kodexu: přestupek – vina – trest. Pohádka dodává morální podnět pro nadcházející tvrdé životní zkušenosti, aby je člověk prožíval se soucitem, spoluúčastí a radostí. To dobře poznali už bratři Grimmové: *„Pohádky se dětem vypravují proto, aby v jejich čistém a mírném světle mohly vzklíčit a růst nové myšlenky a síly duše“* (Streit, 1992).

1.4 DEFINICE POHÁDKY

Podle Černouška: *„Pohádka je jedinečný umělecký útvar, čerpající svou existenci z folklóru, z lidové kultury“* (Černoušek, s. 9).

Podle Bettelheima: *„Pohádka je výsledkem milionkrát vyprávěného příběhu a přetvářené různými dospělými osobami pro mnoho jiných dospělých i dětí“* (Bettelheim, s. 148).

Podle Sirovátky: *„Obecně se pod pohádkou myslí vyprávění spočívající na básnickém, poetickém výmyslu“* (Sirovátka, s. 217).

1.5 VÝZNAM POHÁDEK

Pohádky jsou vyprávění směřující k sjednocování protikladů, k usmiřování protichůdných sil a k dosahování celistvosti. Věky přetrvávající pohádka má význam nejen výchovný, poznávací a vzdělávací, ale také terapeutický – neomylně odpovídá na úzkostná traumata, která děti mohou prožívat, když se setkávají s nesrozumitelnými citovými reakcemi dospělých lidí. Pohádka může poskytovat vodítko, jak se orientovat v takových citových problémech. Co je však nejdůležitější: pohádky předkládají optimistické vidění světa, běhu událostí, vývoje vztahů. Pohádkový optimismus, onen zákonitý pohádkový „happy end“, je pro duševní rozvoj dětí neobyčejně důležitý. Bez něho by svět, jemuž se děti učí rozumět, vypadal zachmuřeně jako obloha při dlouhotrvajícím dešti. Pohádky nejen napomáhají k řešení problémů, ale také citlivě zasahují, oslovují i citovou sféru dětského života, předznamenávají erotickou výchovu v jemných polohách něžnosti, často nacházející výraz ve vzájemných políbeních pohádkových vyvolenců, hrdinů a hrdinek.

V dnešním přetechnizovaném světě vedle postupného rozvoje poznávacích dovedností, osvojování matematických a logických operací, hromadění teoretických a praktických poznatků, vedle osvojování rodné řeči, se dětská mysl živí i fantazií – a ta je pro zdárný vývoj dětí stejně důležitým psychickým procesem jako logické poznávací operace. S tím, že se pohádky dotýkají především mravního univerza lidského pobytu na světě a ve srozumitelných obrazech dětem předvádějí etické hodnoty zla a dobra, souvisí základní pohádkový pohyb vyprávění, který bychom mohli označit jako *cirkumambulace*². Dříve nebo později jsou děti ve svém vývoji s takovými problémy konfrontovány: proč žijeme?, odkud člověk vznikl?, co je po smrti až umřeme?, proč se někdy lidé nemají rádi? A jiné. (Černoušek, 1990).

1.6 POHÁDKA A STUPNĚ DĚTSKÉHO VĚKU

Je obecně známo, že čím menší děti jsou, tím snadněji se učí. Učí se přirozeně, nápodobou dospělé osoby. Podle Streita malé dítě mezi třetím a pátým rokem ještě nerozlišuje vnější a vnitřní prožitky. Doplnjuje si okolní svět bytostmi své fantazie. Jeho svět, ve kterém si hraje je jednou velkou pohádkovou říší, to je dar dítěti. Fantazie

---

² Cirkumambulace znamená pohyb kolem dokola: pohádky opisují kružnici, na níž se objevují podstatné problémy lidského bytí, problémy mezilidské i problémy intrapsychické.

a skutečnost se neustále proplétají. Staré morální symboly a obrazy v pohádkách se hodí právě pro sedmý rok života dítěte. Pohádky probouzejí z duševní dřímoty, prosvětlují ji a posilují dětské zájmy o budoucnost. Dětská fantazie hraje bezpochyby podstatnou roli v rozvoji myšlenkových schopností dítěte. Kolem devátého roku přirozeně ustupuje zájem o pohádky, nahrazují ho příběhy. Zájem od pohádek se mění v zájem v přírodu, zvířata, rostliny, vlastivědu, dějepis. Dětská mysl se přirozeně vrací k zemi, vžívá se do okolního světa. Od poetických obrázků z pohádek ke vzdělání.

1.7 HISTORIE POHÁDEK

Většina pohádek vznikla v dobách, kdy náboženství bylo velmi důležitou součástí života. Proto se v pohádkách bohatě vyskytují i náboženské motivy a mnoho biblických příběhů je též povahy jako pohádky.

Již u Platóna se dočítáme, že staré ženy vyprávěly svým dětem symbolické příběhy – mythoi³. I tenkrát tedy souvisely pohádky s výchovou dětí. Až do 17. a 18. století se pohádky vyprávěly a v odlehlých civilizačních centrech se vyprávějí stále, a to jak dospělým, tak i dětem. V Evropě představovalo vyprávění pohádek hlavní zábavu v období zimy. U lidí na venkově bylo vyprávění pohádkových příběhů základní duchovní činností. (Franz, s. 167 – 168).

Důležitými postavami světové literatury jsou bratři Jacob a Wilhelm Grimmové. Ti zapisovali pohádky téměř doslova, jak je lidé v jejich okolí vyprávěli. Někdy nedokázali odolat pokušení a smíchali, byť taktně, několik verzí. Byli však natolik poctiví, že se o tom zmínili v poznámce pod čarou. Sbírka pohádek uveřejněná bratry Grimmovými měla a má dodnes neuvěřitelný úspěch. Ve všech zemích se pak začaly sbírat základní lidové pohádky (Franz, s. 168 – 169).

Následoval historický a vědecký zájem, pokus odpovědět např. na otázku, proč se tolik motivů opakuje. Theodor Benfey se pokusil dokázat, že všechny pohádky mají původ v Indii a do Evropy se dostaly později, zatímco jiní jako Alfted Jense, H. Winkler a E. Stucken tvrdili, že všechny pohádky jsou babylonského původu a rozšířily se po Malé Asii a odtud i do Evropy (Franz, s. 169).

---

³ Mythos – obrazná řeč, vyprávění, příběh, mýtus

Již v 19. století se někteří lidé pokoušeli o cestu jiným směrem, např. Ludwig Laistner se svou hypotézou, že základní motiv pohádky a místní pověsti pocházejí ze snů. Avšak jeho hypotéza byla jednostranně soustředěna na motiv noční můry (Franz, s. 170).

1.7.1 TEORIE VZNIKU POHÁDEK

Na původ a vznik pohádek existuje několik teorií, mezi něž se řadí **teorie mytologická** - do této teorie spadá názor bratří Grimmů, kteří považovali lidové pohádky za zbytky starých lidových evropských mýtů (Čeňková, s. 108). Jako další je **teorie antropologická** - podle ní lidová pohádka čerpá dějové osnovy a základní představy o postavách a situacích z primitivních náboženských rituálů, výročních a animistických kultů a uctívání zemřelých předků (Čeňková, s. 109). Podle této teorie lidský duch pracuje všude stejně a řídí se stejnými zákony, proto také výsledek jeho duševního života musí být všude stejný (Lužík, s. 18). **Teorie migrační** přichází s tím, že se pohádky stěhují během věků od národa k národu prostřednictvím ústního podání nebo cestou literatury.

1.7.2 EVROPŠTÍ SBĚRATELÉ POHÁDEK

Mezi nejslavnější evropské sběratele a autory pohádek patří Charles Perrault, Jacob and Wilhelm Grimm a Joseph Jacobs. Každý z těchto autorů velmi přispěl k rozvoji dětské literatury. Jejich nejznámější díla jsou zmíněna v následujícím odstavci.

CHARLES PERRAULT (1628 – 1703)

Charles Perrault byl francouzský pohádkář, básník a prozaik. Položil základy novému literárnímu žánru, pohádkám. Mezi jeho nejznámější příběhy patří *Le Petit Chaperon rouge* (Červená Karkulka), *La Belle au bois dormant* (Šípková Růženka), *Le Chat botté* (Kocour v botách), *Cendrillon* (Popelka), *Barbe Bleue* (Modrovous), *Le Petit Poucet* (Paleček) a další. Perraultovy nejslavnější pohádky jsou stále znovu vydávány a byly přepracovány na opery, hry a hrané i animované filmy. Mnoho pohádek již bylo dobře známo, díky lidovému vyprávění, ale Perrault byl prvním zapisovatelem těchto pohádek. Spoustu pohádek později přepsali a přeložili bratři Grimmové. Brown dodává, že Perraultovy pohádky byly původně pro dospělé a staly se důmyslným mravním prostředkem při posuzování vyšší francouzské společnosti

té doby, což bylo hlavním důvodem, proč byly pohádky psány pro dospělé (Brown, 1992).

JACOB A WILHELM GRIMMOVÉ

Němečtí bratři, prosluli ve světě svou sbírkou lidových pohádek, písní, pověstí a legend. Počátek jejich sběratelského úsilí se spadá do období kolem roku 1806, kdy pod vlivem sbírky lidové poezie „*Des Knaben Wunderhorn*“ začínají sbírat krátká epická vyprávění především z oblasti Hessenska. Dílem *Kinder – und Hausmärchen* položili základy nové vědy – folkloristiky. Bratři se ve své činnosti navzájem doplňovali, zatímco Wilhelm pohádky sbíral a upravoval, Jacob jakožto lingvista a filolog pohádky povýšil na předmět seriózního vědeckého výzkumu. Eticky a morálně průzračné příběhy, později označované jako lidové pohádky, tvořily bohatou studnici lidové moudrosti, která doposud putovala bez povšimnutí. Příběhy vypovídající o životních zkušenostech, snech a lidských touhách, kde dobro vítězí nad zlem, se staly zdrojem, ze kterého čerpaly a stále čerpají nepřeborné řady dalších „pohádkářů“. Bratři Grimmové pracovali systematicky a důkladně i na poli heroické mytologie, starověkého náboženství a práva. Byli vůbec prvními průkopníky pohádkové literatury, nesoustředili se ovšem jen na zachycení příběhů, ale i na uchování ústní lidové tradice a v prvním vydání⁴ bylo použito 10 dialektů německého jazyka. Celkem sbírka obsahovala 239 pohádkových motivů. Pohádky jako Šípková Růženka, Popelka nebo Jeníček a Mařenka jsou známy po celém světě. Staly se nesmrtelnými právě díky boji dobra se zlem, svou magičností a komunikací lidmi se zvířaty. Pohádky bratří Grimmů se v roce 1900 staly druhým bestsellerem hned po Bibli (Brown, 1992).

JOSEPH JACOBS

Anglický folklorista narozen v Sydney, editor židovské encyklopedie a spisovatel dětské literatury, jenž byl ovlivněn tvorbou bratří Grimmů, žil převážnou část svého života v Londýně. Jeho dílo je velmi rozsáhlé; Ezopovými bajkami počínaje až evropským folklórem a pohádkami konče. Jacobs byl velkým obdivovatelem bratří Grimmů, k jejich tvorbě se vyjádřil takto: „Co Perrault začal, Grimmové dokončili.“

---

⁴ *Kinder – und Hausmärchen* byly publikovány ve dvou svazcích (1812 – 1815), poslední edice vyšla roku 1857 a obsahovala 211 pohádek, dalších 28 bylo v dřívějších edicích.

Pohádky byly dětem čteny převážně v němčině a francouzštině, přál si proto, aby anglické děti měly přístup k anglickým pohádkám. Jeho první kolekce sbírek *Anglické pohádky* vyšla v roce 1890. Jako další vyšly *Keltské pohádky* v roce 1892 a *Více keltských pohádek* v roce 1894, v témže roce vydal sbírku *Více anglických pohádek* a v roce 1912 vydal *Indické pohádky; evropský folklor a pohádky*.

1.8 ZVÍŘECÍ POHÁDKA A JEJÍ DRUHY

Zvířecí pohádka je považována za nejstarší, kde jako hlavní postavy vystupují domácí i divoká zvířata, hloupý vlk, mazaná liška, lakomý kohoutek, medvěd, koza a jiné (Sirovátka, 1998). Zvířata v ní mají duši, projevují city a jsou myslícími bytostmi, mnohdy s lidskými chybami a nedostatky. Ty bývají dětem sympatické, protože i ony jsou často kárány za podobné prohřešky a chyby. To odpovídá jednoduchému myšlení člověka úzce spjatého s přírodou, proto také tento druh pohádky je nejmilejší malým dětem.

Zvířecí pohádky můžeme dále rozdělit do tří skupin.

- Vlastní zvířecí pohádky, kde zvířata mají stejné vlastnosti jako v přírodě, jen je jim navíc dána schopnost mluvit.
- Pohádky, kde zvířata vystupují jako pomocníci člověka. Mají schopnost mluvit, ale také jsou obdařeny schopností kouzlit.
- Zvířata alegoricky znázorňují lidské vlastnosti, vztahy a jednání. Tento druh je blízký bajce a dává dítěti představu o světě lidí.

V okruhu těchto pohádek později vznikly pohádky didaktické. Jako například: *O neposlušných kůzlátkách*, *O červené Karkulce* či *O Budulínkovi* – ve všech těchto pohádkách je skryté varování dětí, aby příliš nedůvěřovaly cizím a neznámým bytostem. Dítě obklopené rodičovskou láskou by mělo být připraveno i na situace, kdy se v jeho blízkosti vyskytnou lidé zlí, zákešní, podlí, psychicky narušení, kteří to s ním rozhodně nemyslí dobře. Dítě bývá vychováno k určitým ideálům, které v praxi často nemusí platit. Někdy jsou vlastní prospěch, velký majetek, osobní nadřazenost stavěny nad skromnost, spravedlnost, velkorysost či přátelství.

Pohádky kumulativní⁵ jsou určené především nejmenším dětem, které se teprve učí mluvit. Tyto pohádky jsou obsahově velmi jednoduché, jednotlivé pasáže se v nich opakují s přidáním dalšího článku. Sem patří pohádka O třech prasátkách, O veliké řepě či O Koblížkovi. Pohádka rozvíjí především představivost a fantazii, kterou děti potřebují k vyrovnávání se s problémy, s nimiž se v budoucnu setkají. Způsoby řešení problémů se neomezují pouze na jeden, ale dávají prostor dětské tvořivosti. Ta jsou dětem tlumočena v konkrétních srozumitelných obrazech a jasných symbolech. Hrdinové pohádek dětem ukazují, jak zvládnout nebezpečí, jak čelit strachu, naslouchat intuici. Pohádky díky své srozumitelné obraznosti dějů a zápletek umožňují, aby si děti postupně uvědomovaly různé problémy a potíže růstu a poučily se přitom o možnostech řešení a případných důsledcích tohoto řešení. Pohádky také upozorňují na to, že každá situace vyžaduje určitý čas. Ukazují, jaké uspokojení poskytuje okamžik, kdy je problém odstraněn nebo kdy je překonán strach či nebezpečí. Poskytují dětem zábavu i napětí a rovněž probouzí v dětech přirozenou zvědavost. Napomáhají rozvoji inteligence, fantazie a poznávacích schopností. Sdělují informace o hodnotách a významech základních mezilidských vztahů.

1.9 Zvíře v pohádce

V některých pohádkách vystupují jako živé bytosti pouze zvířátka, tyto pohádky jsou nejvíce podobné bajkám. V jiných pak v kombinaci s lidmi, popřípadě nejmenšími zástupci lidského pokolení, tedy dětmi. Dětská literatura, mýty a bájně příběhy zvířecími postavami a motivy nešetří. Zvíře v pohádce často vystupuje jako symbol lidské vlastnosti. Ostatně zvířecí symbolika se neužívá jen v pohádkách, zvířecími symboly se běžně vyjadřují metaforické lidské ctnosti i nectnosti: jsme stateční jako lvi, moudří jako sovy, spaví jako medvědi, špinaví jako prasata, vychytralí jako lišky a pilní jako včeličky. Ve skutečnosti je to v přírodě leckdy jinak. Například lvi jsou velice líní lovit a celý den proválí ve stínu, prasata patří mezi velmi čistou zvířata.

Podle legendy Koyukonských⁶ indiánů byla zvířata v dávných dobách lidmi: všichni žili pospolu a mluvili stejným jazykem. Tito indiáni se domnívají, že zvířata stále rozumějí lidské řeči, i když už ztratila schopnost mluvit (Nelson, 1993). My Evropané

---

⁵ Kumulativní pohádka – pohádky řetězovité, založené na stupňovitém opakování

⁶ Koyuonští indiáni - Indiánský kmen žijící v Severní Americe a na Aljašce.

v tom tak úplně jasno nemáme. Zvířátka v evropských pohádkách však řeči rozumějí, což je zajímavé, neboť my lidé ani v pohádkách zvířecích jejich řeč neovládáme (samozřejmě kromě českého Jiříka ze Zlatovlásky).

Kromě toho, že zvířata v pohádkách mluví, tak také přemýšlejí, mají lidské city a vlastnosti. Podobné antropomorfismy⁷ jsou zcela v pořádku: mají v pohádce svůj smysl a význam.

1.10 VLCI A LIŠKY V POHÁDKÁCH

Jak jsem již zmínila v předchozí kapitole, zvířata se objevují v téměř každé pohádce. Brown popisuje, že domácí zvířata jako kočky, psi, koně, kohouti, ovce nebo krávy obvykle představují dobro (Brown, 1992) na druhé straně jsou v pohádkách představovány divoká zvířata jako lišky a vlci, kteří jsou velmi často představiteli zla.

1.10.1 TYPOLOGIE MOTIVU LIŠKY

Liška je v řadě kultur spojována se šibalstvím, mazaností a lstivostí. V rané mezopotamské mytologii byla liška jedním z posvátných zvířat bohyně Ninhursag⁸, kde představovala jejího posla (Wallner, 1998). Naopak v křesťanství je liška vnímána jako škodná. Ryšavost je totiž jako jeden ze znaků ďábla (Bible, 2009). V čínských pohádkách je liška naopak považována za magické zvíře, u některých indiánských kultur je symbolem sexuální náruživosti. S podobným významem se dnes setkáváme v západních zemích, slovem „fox“ či „foxy“ je nazývána žena se sex-appealem.

Liška není pouze prototypem mazanosti, nepředvídatelnosti, sexuální, vychytralosti, lstivosti, provokativnosti, ale především inteligence. Díky tomu liška nahání strach a budí respekt.

Mazaný lišák se objevuje v mnoha klasických anglických pohádkách, můžeme se s ním setkat ve sbírce J. Jacobse, *Anglické pohádky*. Dále pak v kumulativní, výchovné pohádce „*Henny Penny*“, kde kuřátko věří, že padá nebe, běží proto za králem a v závěru je sežráno lišákem, který využije jeho naivnosti a ošidí ho. Stejně je to v neméně slavné pohádce „*The Gingerbread Man*“ připomínající dějem pohádku O Koblížkovi.

---

⁷ Antropomorfismus - přenesení lidských vlastností na přírodní síly nebo na smyšlené bytosti

⁸ Ninhursag – Summerská bohyně divokého života a plodnosti.

1.10.2 TYPOLOGIE MOTIVU VLKA

Vlk v pohádce je, řekla bych, naprostým opakem vlka žijícího v přírodě. Žijící vlk je velice inteligentní zvíře, kdežto v pohádkách většinou vystupuje jako věčně hladový a hloupý nekňuba, kterého čeká nepěkný konec, mnohdy krutá a bolestivá smrt. Vlci nejsou zlí ani hloupí, jak je známe z pohádek, jen se chovají podle své přirozenosti, jako šelmy – predátoři. Doslovný překlad slova „wolf“ (vlk) ze švédského jazyka je „wicked person⁹“. Vlk je často vnímán jako krvelačná příšera spojovaná s tajemnem, silou a nebezpečím a také bývá považován za přestrojeného ďábla. Málokdo dnes považuje vlka za ďábla, ale téměř všichni si myslí, že je pro člověka nebezpečný. Ne vždy byl vlk vnímán tak negativně, jako je tomu dnes. V době, kdy se lidé živilí lovem, vnímali vlky jako dokonalé lovce. S přicházejícím zemědělstvím a chovem zvířat se vše změnilo, pro lidi byl chov zvířat existenčně závislý a vlk požírající jejich ovce či kozy se stal pro člověka nepřítelem.

Pozitivně vlka vnímali dědicové Římanů a Řeků, ti měli vlky ve velké úctě a respektu. V mnoha pověstech má vlčice nezanedbatelné místo, mezi nejznámější pověsti patří: Romulus a Remus – příběh dvojčat vhozených do řeky, vychovávaných vlčicí. Zde vystupuje symbol vlka jako dobro.

1.11 ČTENÍ A VYPRÁVĚNÍ POHÁDEK NA 1. STUPNI ZŠ

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, děti mají pohádky velmi rády. Vždy si je rády poslechnou. Chtějí proniknout do děje a porozumět mu. V počátečních fázích výuky anglického jazyka děti nejprve poslouchají vyprávění, až se naučí samostatně číst anglicky, mohou si samy kdykoli přečíst příběhy, které je zaujaly. Malé děti si osvojují jazyk nevědomě. Aktivity, které při výuce využíváme, by jim měly osvojování usnadnit. Pohádky jsou pro tento účel nejcennějším zdrojem. Poskytují dětem svět určitých významových soustav, se kterými se mohou ztotožnit. Později mohou pohádky posloužit k procvičování poslechu, ústního projevu, čtení a psaní.

1.11.1 VÝZNAM POHÁDEK VE VÝUCE

Cílem využití pohádek v hodinách cizího jazyka na prvním stupni základní školy je především rozvoj řečových dovedností. Zábavnou formou dětem představujeme

---

⁹ Wicked person – zlý, podlý, špatný, zlomyslný, hříšný, zkažený, hříšný strašný, hnusný člověk

pohádky v anglickém jazyce, pohádky, které již znají nebo jím alespoň rámcově rozumí (nemusí rozumět každému slovu, ale měly by pochopit hlavní smysl a dějovou linii). Obrázky a gesta porozumění značně usnadní stejně tak jako intonace a způsob, jakým pohádku vyprávíme nebo čteme.

Podle Národního plánu výuky cizích jazyků se v základním vyučování uvádí toto: *„Jazykové vzdělávání v českém školství má dlouholetou tradici a má k dispozici velmi kvalitně zpracované metodické postupy, které jsou stále modernizovány a harmonizovány v souladu s doporučeními, dokumenty a projekty v oblasti jazykové politiky Rady Evropy a Evropské Komise, se kterými je odborná veřejnost průběžně seznamována prostřednictvím národních a mezinárodních diseminačních aktivit, např. seminářů Evropského střediska pro moderní jazyky, konferencí apod.“* *„Rané jazykové vyučování může pokračovat v 1. a 2. ročníku ZŠ nepovinně. V průběhu jazykového vzdělávání si žáci uvědomují kulturní hodnotu svého národa a budují si vztah k ostatním kulturám. Efektivní jazykové vzdělávání může probíhat v návaznosti na mateřskou školu. Do výuky budou zařazovány krátké intervaly výuky angličtiny v hodinách ostatních vyučovacích předmětů podle metody „napříč předměty 1. stupně“.* Jak již bylo zmíněno, v České republice určuje výuku Rámcový vzdělávací program základního vzdělávání. Z rámcového vzdělávacího programu si škola vytvoří svůj Školní vzdělávací program. Ten zahrnuje společný evropský referenční rámec pro jazyky *Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)*, který je vydávaný Radou Evropy. Je společný pro celou Evropu a rozděluje úroveň jazyka od nejnižší A1 až po nejvyšší C2. Cílem je vytváření příznivého prostředí pro jazykové vzdělání, neurčuje však žádný konkrétní přístup nebo metodu. Povinná výuka cizího jazyka je u nás od 3. ročníku základní školy. Výstupní úroveň žáků prvního stupně by měla odpovídat úrovni A1 podle již zmíněného evropského referenčního rámce. To znamená, že by dovednosti v cizím jazyce měly odpovídat začátečníkovi. Žák je schopen porozumět základním známým, každodenně používaným výrazům a frázím. Umí je i aktivně používat. Žák této úrovně je schopen sám sebe představit, umí klást jednoduché otázky o tom, kde žije, o osobách v jeho okolí a umí také na ně adekvátně odpovídat. K této úrovni jsou právě velmi vhodné pohádkové příběhy. Wattsová hodnotí žáky mladšího školního věku jako děti, které stále potřebují hodně zábavy, aktivity a užívají si zúčastnění při těchto aktivitách. Choděra uvádí, že primární dovednosti jsou

transformovány z vědomostí „o“ jazyce, oproti tomu návyky jsou vytvářeny z vědomostí „z“ jazyka (Choděra, 2006).

VZDĚLÁVACÍ HODNOTA POHÁDEK UMOŽŇUJE:

- Dětem vnímat svět z různých úhlů pohledu a naučí je vcítovat se do pocitů jiných,
- dětem dávat do souvislostí nové poznatky s tím, co už znají,
- seznamovat děti s novými kulturami, odlišnými názory a postoji,
- učit cizímu jazyku zábavnou formou,
- uvádět nové jazykové prostředky v příslušném kontextu, které si žáci nenásilně osvojují,
- poznávat strukturu jazyka,
- osvojovat správnou intonaci a výslovnost – především při poslechu pohádek,
- pracovat s řadou dalších aktivit sloužících jako základ pro poslech, mluvení, čtení a psaní (Slattery a Willis, 2006).

2 PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM, CÍL PRÁCE

Výzkumný problém se zabývá tím, jak lze využít pohádku ve výuce anglického jazyka?

Cílem praktické části diplomové práce je zjištění zda žáci prvního stupně čtou pohádky. Od hlavního cíle se odvíjejí cíle dílčí:

- Zjištění zda je výuka prostřednictvím pohádky hodnocena žáky jako zábavnější oproti klasické výuce.
- Šetření mínění žáků ohledně postavy lišky a vlka v pohádkách.
- Popsání průběhu experimentálního vyučování s užitím zvířecí pohádky různými metodickými způsoby (pracovní list, dramatizace, hry, hlasitá četba atd.), použitými s ohledem na jazykovou úroveň žáků.

Výzkumné otázky:

- Čtou žáci na prvním stupni pohádky?
- Je výuka prostřednictvím pohádky pro děti zábavnější?
- Znají žáci pohádky, kde vystupuje liška nebo vlk?
- Znají žáci pohádky, kde vystupuje liška nebo vlk v anglickém jazyce?
- Jak působí postavy lišky a vlka na dětského čtenáře?
- Naučí se děti touto formou snáz obsah učiva? Obsahem učiva je míněna slovní zásoba, osvojení výslovnosti spojené s intonací, jednoduché tvoření vět a spontánní reakce v anglickém jazyce.
- Lze označit vyučování prostřednictvím pohádky za zážitkové vyučování?
- Mají žáci předchozí zkušenosti s užitím pohádky ve výuce anglického jazyka?

2.2 METODY VÝZKUMU

Existuje celá řada výzkumných metod vedoucích k analýze teoretických poznatků a jejich ověření. Jednou z metod tohoto výzkumu je dotazování prostřednictvím

dotazníku. Gavora vymezuje dotazník jako „způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí“ (Gavora, 2000). Dotazování byli žáci třetího, čtvrtého a pátého ročníku na ZŠ v Hranicích. Žáků jsem se ptala, zda je pohádka v hodinách anglického jazyka baví, co je pro ně na práci s pohádkou nejobtížnější a zda obecně pohádky čtou.

Další metodou našeho výzkumu je experiment, který byl proveden rovněž na Základní škole v Hranicích s žáky třetího, čtvrtého a pátého ročníku prvního stupně. Tento experiment spočívá v zařazení pohádek do běžné výuky cizího jazyka různými metodami. Zároveň spočívá ve zjišťování efektivnosti využití pohádek k prezentaci a osvojení si slovní zásoby, utužení výslovnosti a pochopení textu v hodinách anglického jazyka ve srovnání s klasickou výukou, kde se nejčastěji používá učebnice, poslechová nahrávka, pracovní sešit. V následujícím textu se budu zabývat metodou dotazování, dále pak metodou experimentu.

2.3 PRŮBĚH VÝZKUMU

Prostřednictvím dotazování jsem zjišťovala, zda děti obecně čtou pohádky, jestli jim je čtou rodiče či jiná dospělá osoba. Která pohádka se zvířecím hrdinou je jejich oblíbená, zda znají nějakou anglickou pohádku s liškou či vlkem. Informace jsem získávala prostřednictvím dotazníku obsahující otázky otevřené i uzavřené s mnohonásobnou odpovědí. Dotazník jsem sestavila v českém jazyce, děti na prvním stupni by s nejvyšší pravděpodobností neporozuměly, na otázky v dotazníku, pokud by byly dotazovány v anglickém jazyce. I tady jsem musela já nebo kolegyně některé otázky dodatečně vysvětlit. Vybraný vzorek respondentů jsem vybrala z již zmíněné základní školy, kde sama vyučuji anglický jazyk. Dotazník vyplnilo dohromady 69 žáků. Základní škola v Hranicích je průměrná škola, celkový počet žáků se pohybuje mezi 150 – 160 žáky na prvním i druhém stupni.

Ve třetím ročníku bylo dotazování žáků uskutečněno v závěru hodiny anglického jazyka. Dotazníky jsem předala žákům osobně a po společném předčítání otázek žáci odpovídali. U některých otázek jsem použila i modelové situace pro lepší pochopení smyslu otázek.

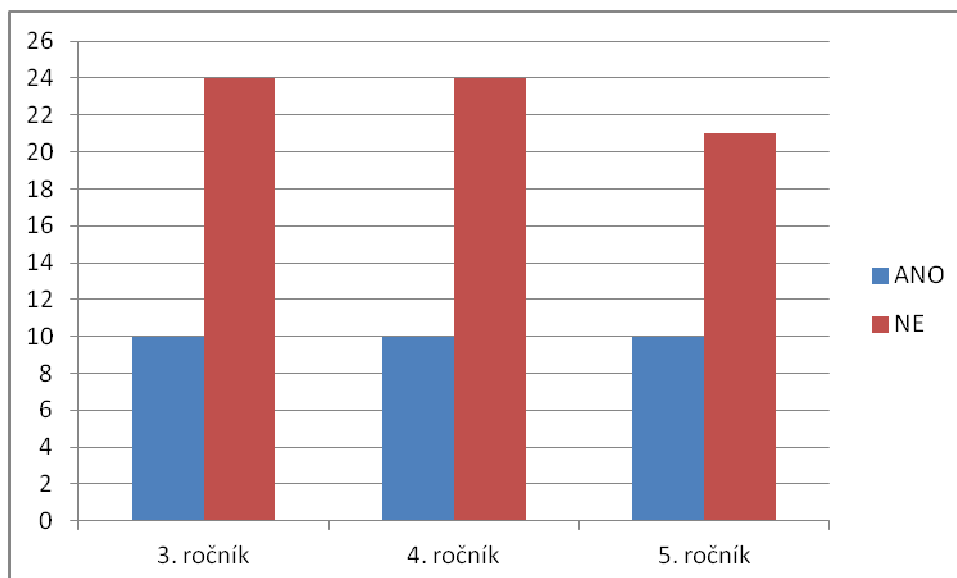
Ve čtvrtém ročníku jsem předala dotazníky kolegyni, rovněž učitelce angličtiny, se kterou žáci odpověděli na otázky, s nimiž byli seznámeni. Otázky byly stejné jako v případě 3. třídy, ale děti již nepotřebovaly přílišnou pomoc učitele.

V pátém ročníku jsem postupovala podobně, dotazník jsem svěřila třídní učitelce. V této třídě vyučuje angličtinu právě ona a já jsem tím mohla využít jednoduchou srovnávací metodou výsledky ankety. Po analýze výsledků jsem zjistila, že rozdíly mezi ročníky jsou minimální, lišila se pouze míra pomoci učitele při vyplňování dotazníků.

2.4 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

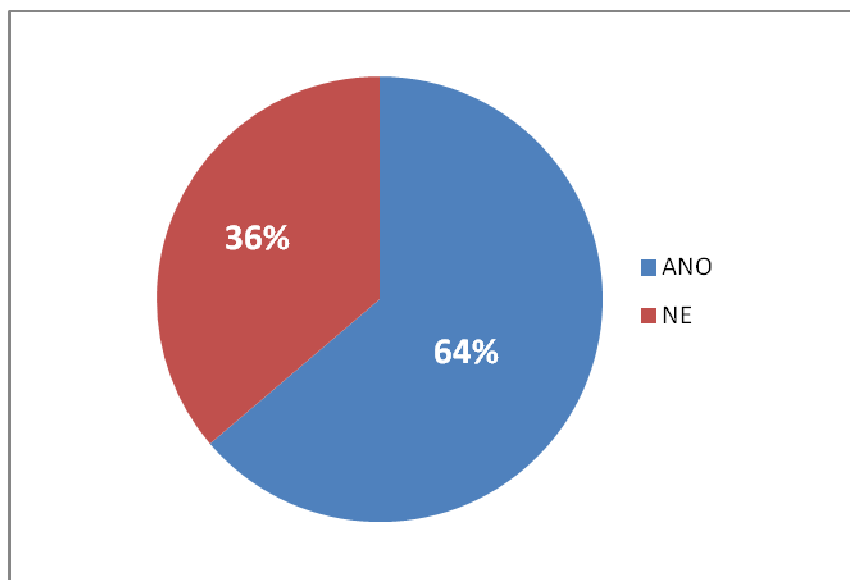
V následujícím textu vyhodnotím odpovědi týkající se převážně oblíbenosti čtení pohádek s rodiči i žáků samotných. Cílem práce bylo zjistit odpověď na dílčí otázku, a to zda čtení rodičů dětem upadá. Jak je vidět v grafu, dětem četla nebo stále čte pohádky méně než polovina rodičů dotazovaných dětí.

Graf 1: Odpověď na otázku „Čtou rodiče žákům pohádky?“

V grafu č. 2 je sledován průměrný počet žáků ze všech zmíněných tříd, které uvedly, že si čtou pohádky. Kladnou odpověď uvedlo 64% dětí. Tento výsledek je příznivější oproti dospělým čtenářům.

Graf 2: Odpověď na otázku „Čteš pohádky?“

Které pohádky s liškou či vlkem znají a jaké mají vlastnosti?

Odpovědi na tuto otázku se jen stěží dají znázornit grafem, uvedu tedy odpovědi, které se objevovaly v dotaznících. Všechny děti uvedly, že pohádku s vlkem znají Červenou Karkulku, O třech prasátkách a O neposlušných kůzlátkách. Pohádky, kde vystupuje liška uvedly: O koblížkovi, Budulínek a Liška Bystrouška anglickou pohádku s představitelem lišky děti uvedly, že neznají.

Které pohádky s liškou či vlkem děti znají a jaké mají zvířata v uvedených pohádkách vlastnosti?

Odpovědi na tuto otázku se jen stěží dají znázornit grafem, uvedu tedy odpovědi, které se objevovaly v dotaznících nejčastěji. Všechny děti uvedly, že mezi pohádkami, kde vystupuje vlk, znají „Červenou Karkulku,“ pohádku „O třech prasátkách“ a „O neposlušných kůzlátkách.“ Zde jsou jimi vyjmenované vlastnosti:

Vlastnosti vlka v pohádce:

- velký
- hloupý

- nenasytý
- špinavý
- zlý
- falešný
- hlučný
- zvědavý

Vlastnosti lišky v pohádce

- mazaná
- vychytralá
- lstivá
- úlisná
- chytrá
- falešná
- „podrazácká“

Děti se shodly na tom, že vlk v pohádce „The Little Red Riding Hood“ se nejprve ke Karkulce chová zdvořile a přátelsky, zvědavým způsobem se jí vyptává, kam jde a kde babička bydlí. Úlisně jí pak přesvědčí, aby ještě natrhala květiny, přestože to měla zakázané od maminky. Vlka však potřebuje získat čas. V závěru pohádky děti popisují vlka jako nenasytého, hloupého a podlého padoucha. Překvapilo mě, že děti popsaly vlka jako špinavého, i když v žádné pohádce o fyzické čistotě vlka není zmínka. Vysvětlily mi „špinavost“ vlka v jeho špatných skutcích.

V pohádce „The three little pigs“ vlka popisují jako zlého, věčně hladového, demolujícího postavené domečky dvou prasátek. Po vlčím rozfouknutí prasečích domečků ze slámy a z dřevěných větví musí obě prasátka hledat útočiště u svého nejchytřejšího bratra, který si postavil domeček z cihel. Vlka se snaží sfouknout i třetí domeček, ale to se mu nepovede, musí vylézt na komín, prasátka proto dají do krbu hrnec s horkou vodou a vlk se spáleným ocasem utíká pryč. Špatný úmysl je potrestán, opět vítězí dobro nad zlem.

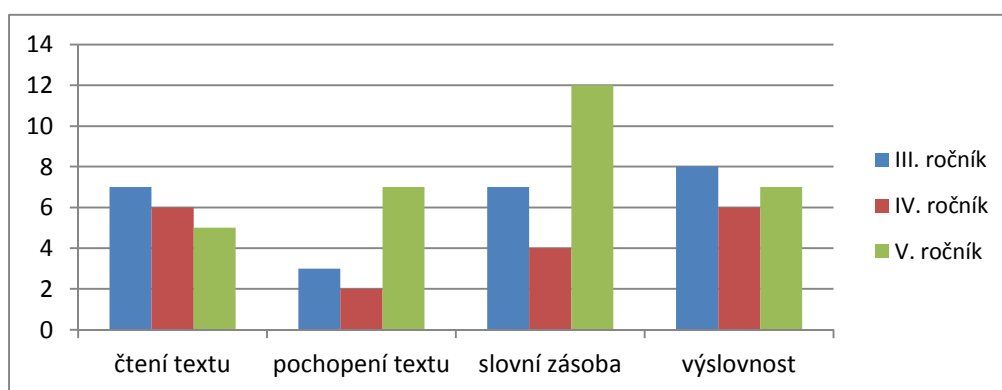
Ze známých pohádek, kde vystupuje liška, děti uvedly: O Koblížkovi, Budulínkovi a Lišce Bystroušce, což jsou podle nich ryze české pohádky. Anglickou pohádku,

kde figuruje liška, děti neznaly, a tak jsem jim pomocí dataprojektoru představila pohádku „The Gingerbread man“, která je dějem podobná pohádce „O Koblížkovi“ (postavu Perníčka znají děti z animovaného filmu „Shrek“) a kumulativní pohádku „Chicken Licken“. Pohádky jsem pustila z internetu v anglickém jazyce přizpůsobeném úrovni žáků. Každá pohádka trvala zhruba pět minut. Zajímavé je, že v českých verzích těchto pohádek vystupuje liška, kdežto v anglických dávají přednost lišákovi. Na začátku obou pohádek lišák předstírá, že chce pomoci, proto je považován za mazanou a inteligentní postavu. V obou zmíněných pohádkách lišák prospěchá hlavního hrdinu sežere.

Dotazník ukázal, že obě zvířata, vlk i liška, se objevují v pohádkách především jako záporné postavy s chováním a vlastnostmi pro něj typickými. Vlk působí přímočarým a strašlivým dojmem snad již z toho důvodu, že je fyzicky lépe popsán (velký, zlý vlk), zato z lišky bez ohledu na její vzhled vyzařuje sebejistota a vychytralost a mnohdy je popsána jen charakteristickou vlastností - lstivostí. Hlavní rozdíl mezi vlkem a liškou v pohádkách je ten, že vlk je obvykle za svůj čin potrestán a mnohdy se ani nenají, kdežto mazaný lišák si naplní břicho a je bez úhony.

Následující graf jsem vytvořila na základě odpovědí respondentů na otázku:

Graf 3: Odpověď na otázku „Co je pro tebe na čtení pohádek v cizím jazyce to nejtěžší?“

Z grafu je patrné, že názory dětí na míru obtížnosti při čtení pohádky jsou ovlivněny důležitými faktory, jako jsou: úroveň jazykové pokročilosti a čtenářských dovedností, vztah k jazyku a výuce vůbec, přístup učitele k žákům, vzájemné vztahy mezi žáky a v neposlední řadě i intelektová úroveň. Ve třetím ročníku se žáci teprve

seznamují s cizím jazykem a je pro ně čtení anglických slov velkým problémem. Proti češtině je angličtina naprosto nefonetická, a proto je čtení anglických slov pro děti značně obtížné. Pokud se se slovem setkají poprvé, většinou jej přečtou tak, jak je napsáno. S přibývajícím zkušeností s cizím jazykem je čtení textu snazší, jak je vidět na ubývajících sloupcích v grafu č. 2 – čtení textu.

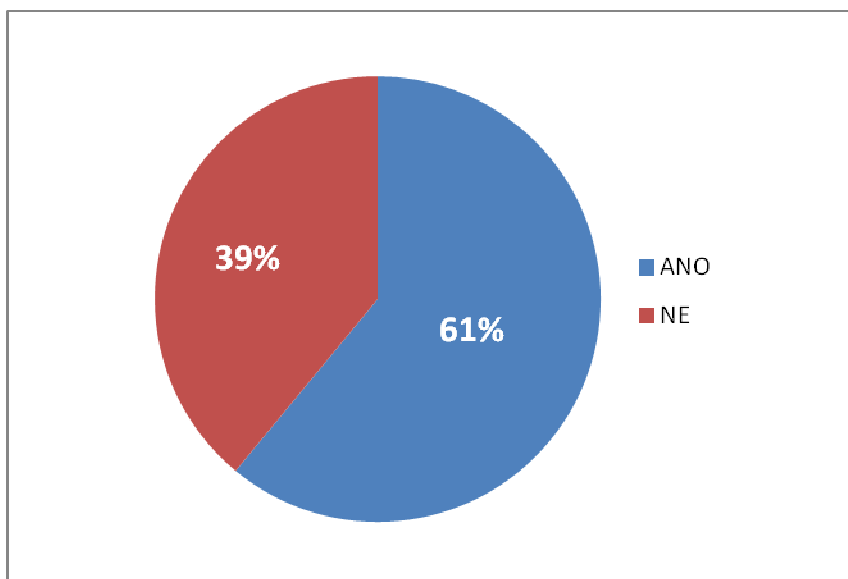
Na hodnocení výsledků pochopení textu mne překvapilo, že pro žáky z pátého ročníku je tato činnost mnohem obtížnější ve více než polovině dotazovaných, než pro žáky z nižších ročníků. Důvodem by mohl být složitější text, ten ovšem odpovídá předpokládané úrovni žáků, avšak přikláním se spíše k celkově nižší úrovni intelektu dotazované třídy, se kterou je spojena i oblast slovní zásoby. Její narůstající objem někteří žáci nezvládají, jiní starší zásobu stačili zapomenout a velkým nedostatkem konkrétně v této třídě je i poměrně časté stěhování žáků. Přicházejí sice žáci stejného věku, ale různé úrovně jazykových znalostí. Není výjimkou přijetí žáka do třídy s jinou úrovní dosažených jazykových znalostí, nebo dokonce takového, který doposud byl vyučován jinému jazyku. Pro učitele je jediným řešením individuální přístup a na přípravu náročná diferenciací výuky.

Ve třetím a čtvrtém ročníku je slovní zásoba obtížná jen pro velmi malou část dotazovaných. To je pro učitele výhodou, může totiž předpokládat, že „všichni žáci znají všechna slovíčka“. Oproti tomu v ročníku pátém výška sloupce dosahuje k dvanácté příčce, z čehož vyplývá, že z jednadvaceti žáků má víc než polovina obtíže se slovní zásobou.

Výslovnost je nejobtížnější pro dotazované především ve 3. ročníku - 33% žáků, ve čtvrtém ročníku výslovnost není problémem pro 71% žáků. V pátém je výslovnost pro 33% dotazovaných obtížná. Z toho vyplývá, že výsledky jsou téměř shodné.

Při celkovém zhodnocení výsledků pro dané ročníky se ukázalo, že žáci třetího ročníku považují za nejtěžší výslovnost, žáci čtvrtého ročníku hodnotí nejhůře výslovnost a čtení textu. V páté třídě mají žáci nejvíce problémů se zvládnutím slovní zásoby.

Graf 4: Odpověď na otázku „Baví tě pohádka v hodinách anglického jazyka oproti klasické výuce?“

Na závěr dotazníku mě zajímalo, zda děti pohádka v hodinách anglického jazyka baví. Většina dětí odpověděla kladně. Jsem si jistá, že pohádka ve výuce je pro děti silným zážitkem již díky neobvyklým způsobům prezentace slovní zásoby. Žáci rádi předvádějí dialogy s pomocí maňásků či masek, dramatizují celou nebo jen části pohádky, při dialozích mění hlasy jednotlivých postav, slovní zásobu utvrzují neobvyklými způsoby jako je kreslení komiksů, obrázkových slovníčků nebo osmisměrkami. Nenásilně se zdokonalují ve výslovnosti a intonaci, která je pro anglický jazyk velmi důležitá. Z reakcí dětí, z toho, jak se předhánějí, kdo co bude hrát, usuzuji, že je tato činnost velmi baví a zpětná vazba žáků je tak mnohem zřetelnější.

2.5 EXPERIMENT

V této podkapitole se budu věnovat výzkumu metodou experimentu, který spočíval v co nejefektivnějším využití pohádky pro rozvoj slovní zásoby. Pracovala jsem různými formami a metodami práce tak, aby došlo k nenásilnému, ale zároveň velmi účinnému dosažení výsledků ve čtení, výslovnosti a pochopení textu, jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách. Subjekty experimentu byly zmíněné ročníky, tedy třetí, čtvrtý a pátý ZŠ v Hranicích s celkovým počtem 69 žáků. S cizím jazykem děti začínají od třetího ročníku. Jednotlivé třídy jsou podrobněji představeny v následujícím průběhu experimentu.

2.6 PŘÍPRAVA A PRŮBĚH EXPERIMENTU

Příprava spočívala především ve výběru pohádek pro jednotlivé ročníky a aktivit s nimi spojenými. Pohádky se zvířecími představiteli lišky a vlka jsem vybrala záměrně z toho důvodu, že jsou dětem nejbližší. Po výběru pohádek jsem připravila všechny potřebné pomůcky, které jsem vyráběla včetně několika kreseb mého přítele, ale využila jsem i již připravených a veřejně přístupných pracovních listů z webových stránek BRITISH COUNCIL. V následujícím textu se budu zabývat jednotlivými pohádkami. Na čtyřech pohádkách užitých v experimentu představím činnosti, které jsem ve své praxi použila a se kterými jsem zaznamenala největší úspěch. Začala jsem pohádkou The three little pigs ve třetím ročníku, pro čtvrtý ročník jsem vybrala příběh The fox and the bird a The Little Red Riding Hood na závěr pohádku Chicken Licken v ročníku pátém.

2.6.1 VLK V POHÁDCE

THE THREE LITTLE PIGS

Před uvedením pohádky v cizím jazyce je nutné promyslet, která pohádka je vhodná. Read ve své knize 500 Activities for the Primary classroom uvádí spoustu okamžitých nápadů a řešení. Nechala jsem se inspirovat pohádkou „The three little pigs“, kterou jsem odučila ve 3. ročníku ZŠ v Hranicích. Pohádku „The three little pigs“ jsem pro 3. ročník ZŠ vybrala, především z toho důvodu, že děti tuto pohádku znají velmi dobře z rodného jazyka, dějově je jednoduchá a anglická verze „The three little pigs“ se od české „O třech prasátkách“ téměř neliší, což pro mne byl zásadní faktor při výběru pohádky pro děti, které se s cizím jazykem teprve seznamují. S ostatními pohádkami jako například „The seven little kids“ (verze pohádky O neposlušných kůzlátkách) by podle mého názoru bylo obtížné pracovat, neboť dějová linie české verze se liší od anglické, což by jistě vedlo ke zmatenosti dětí a případným neshodám.

Třetí ročník navštěvuje 23 žáků včetně jedné žákyně se speciálními poruchami učení a mluvení, která má k dispozici svou asistentku. Pohádku jsem zařadila do výuky počátkem března. Hodinová dotace je v tomto ročníku tři hodiny angličtiny týdně. Pohádce jsme se věnovali ve zhruba pěti vyučovacích hodinách, mnohdy jsme pohádce vyčlenili jen 20 minut z celkové hodiny, aby byl využit čas i pro klasickou výuku z důvodu splnění tematického plánu.

VYPRÁVĚNÍ POHÁDKY „THE THREE LITTLE PIGS“

K vyprávění je nutné navodit atmosféru, děti by měly být příjemně naladěny, aby se mohly vcítit do děje pohádky. Často seděly v kroužku na koberci u tabule nebo na svých místech v lavici v případě, že jsme pracovali s tabulí. Mnohokrát jsem dětem vyprávěla základní dějovou linii pohádky s mnoha dialogy, měnila hlasy, snažila se děti vtáhnout do děje pomocí gest, mimiky a udržovala jejich pozornost pomocí flashcards¹⁰, určeným ke znázornění průběhu děje viz příloha č. 4. Během samotného vyprávění pohádky, jsem se děti ptala, co se v určitých pasážích děje, co se bude dít, co prasátko či vlk říká atd., z důvodu aktivního zapojení dětí do děje a následnou zpětnou vazbu. Děti přirozeně reagovaly v českém jazyce, ale snažila jsem se je převést do angličtiny a dál pokračovat ve vyprávění. Watts ve své knize *Storytelling* podporuje osobité vyprávění příběhu bez knihy (Watts, 2006), stejně jako Wright zastává názor, že autentické čtení či vyprávění příběhu umožňuje lépe sledovat reakce žáků na text a zpomalit či zopakovat úsek, bude-li třeba (Wright, 1995, s. 14).

Nejjednodušší možností, kterou povzbuzujeme žáky, aby se stali spoluúčastníky vyprávění, je opakování nových slov a frází, jak ve své knize doporučují autoři Brewster a Ellis (Brewster a Ellis, 1991). Po vypravovací části jsem se s dětmi snažila odvodit klíčovou slovní zásobu a opakované fráze, které odposlouchaly. Poté jsem každému dítěti rozdala „scénář“ pohádky, následovalo společné čtení. V textu jsou označeny role, které si děti vybraly. Dostalo se téměř na všechny zúčastněné a role byly během jedné vyučovací hodiny rozdány a procvičeny. Každé dítě si pročetlo svou část textu a za domácí úkol si měly procvičit jak výslovnost, tak se ujistit ve významu frází. Výslovnost byla a stále pro mnohé děti je určitým problémem, již z toho důvodu, že v textu pohádky je mnoho gramatických jevů, které děti neznají a s podstatnou většinou slov se setkaly poprvé. Dítě si osvojí výslovnost až po mnohanásobném zopakování dané fráze či slova (některé publikace uvádí, že až po 250. vyslovení), s časovou dotací tří hodin týdně toto není možné.

Vyprávění pohádek vytvoří ve třídě určitou unikátnost, očekávání a těšení se na něco nového. Pohádku jsem vložila do učebního plánu z důvodu další motivace k cizímu jazyku, již zmíněné prezentace a osvojení slovní zásoby. Po seznámení

---

¹⁰ Flashcard – obrázkové karty

s četbou pohádky jsem pro děti připravila několik pracovních listů a aktivit spojených se seznámením slovní zásoby a k jejímu utužení. Rozdala jsem dětem klíčová slova a fráze rozstříhané na papírových kartičkách viz příloha č. 3, při mnou vypravované dějové linii zvedaly kartičky se slovy, které uslyšely, poté děti kartičky mohly využít k vlepění do komiksů, které kreslily, viz příloha č. 8. Mezi další utužovací aktivity patřilo přepsání klíčových slov do sešitu, pak následovala společná kontrola podle tabule. Další činností bylo vyhledávání slov v osmisměrkách, skládání přesmyček, spojování českých výrazů s anglickým slovem a nakonec jsme si zapamatování klíčových slov a frází ověřili slovním diktátem ve školním sešitě. Po několikrát opakovaném společném čtení textu pohádky v anglickém jazyce se dětem zlepšila výslovnost a v následné dramatizaci hry v kroužku, viz přílohy č. 6, 7 a 9, se cítily sebejistě, obzvláště v pasážích, které odříkávala celá třída. Abych se ujistila, že děti skutečně ovládají pohádku v cizím jazyce, rozdala jsem jim kartičky s nakreslenými částmi příběhu, ke kterým děti přiřazovaly věty, viz přílohy č. 4 a 5. Všemi zmíněnými činnostmi si děti nejen procvičily slovní zásobu, kterou nyní umí napsat, vyslovit, přečíst a užít v krátkých větách, ale práce s pohádkou je zdokonalila ve čtení textu a v neposlední řadě ve výslovnosti anglických slov. Cílem bylo osvojení slovní zásoby a četba textu se správnou výslovností. Cíl hodiny byl tímto splněn.

ČERVENÁ KARKULKA – THE LITTLE RED RIDING HOOD

Červenou Karkulku zná každé dítě, nejinak tomu bylo v pátém ročníku (školní rok 2013/2014) s celkovým počtem 17 žáků, proto jsem se snažila ji představit netradičním způsobem. Webové stránky British Council obsahují velké množství aktivit, jimiž se učitelé mohou inspirovat. V případě „The Little Red Riding Hood“ jsem toho využila. Opět byla pohádka zvolena, především z důvodu prezentace slovní zásoby a jejímu opakování pomocí pracovních listů.

Před samotným vyprávěním příběhu jsem děti chtěla navnadit a přimět je k uhodnutí názvu pohádky. Nejprve jsme si zahráli hru „Hádej, kdo jsem?“ s možnými odpověďmi pouze ANO/NE, děti se po zhruba sedmi minutách dovtípily, že šlo o zvíře - vlka. Využitím mezipředmětových vztahů (Anglický jazyk a Objevuji svět) jsme si řekli co nejvíce informací o vlkovi v češtině. Poté jsem se dětí anglicky ptala

(pomocí mimiky a gest jsem se snažila dětem usnadnit pochopení obsahu otázek) otázkami typu:

How do the wolves look like? – pohled do zrcadla

Where do they live?

Do you like wolves?

Can you see a wolf in a forest?

What is their favourite food? atd. Děti se snažily odpovídat, některé ve zbrklosti reagovaly v českém jazyce. Následoval tištěný vědomostní kvíz, na otázky stejného typu žáci odpovídali s výběrem z možností a, b, c. Kvízové otázky i možnosti odpovědí jsme četli společně, abychom předešli nepochopení či neporozumění. Na závěr jsme zkontrolovali správné odpovědi. Dětem se líbilo, že se dověděly nové informace o vlkovi. Zeptala jsem se jich *What fairy tales with wolf do you know?* (jaké pohádky s vlkem znají) v mžiku odpověděly ... *Červená Karkulka*.

Na začátku další vyučovací hodiny jsme zopakovali co nejvíce faktů o vlkovi, děti si vzpomněly téměř na vše a započala samotná práce s pohádkou „The Little Red Riding Hood“. Pomocí interaktivní tabule jsme spojovali klíčovou slovní zásobu s obrázkem (woodcutter, basket, ears, nose, house, grandma, forest, wolf, flowers, cake,...). Na další aktivitě pracovali žáci ve čtyřech skupinkách po čtyřech a v jedné po pěti. Rozmístila jsem 9 obrázkových karet s vyobrazením pohádky po třídě (karty byly označeny písmeny A – H), některé visely na stěně, na oknech, některé byly položeny na lavici nebo na podlaze. Každá skupinka měla za úkol nejprve chronologicky seřadit obrazové karty a zapsat písmena tak, jak jdou za sebou. Poté děti dostaly věty napsané v pracovním listě, věty mohly rozstříhat a postupně přiřkládat k obrázkovému ději. Chodila jsem po třídě a sledovala práci skupin. Následná práce spočívala ve společné kontrole dílčích úkolů. Nejprve jsme správně seřadili obrázkové karty a k nim děti přidávaly věty napsané na lístečkách. Na závěr hodiny jsme věty přeložili a vysvětlili jsme případné nejasnosti. Na tomto druhu činnosti je obtížné udržet děti soustředěné na práci. Práce ve skupině je vede k rozptylování se jinými činnostmi, povídání si s kamarády a bohužel se také objevuje lenost některých dětí.

V závěrečné hodině s pohádkou děti měly možnost obměnit klasickou Červenou Karkulku, což mělo velký ohlas. Děti byly opět rozděleny do skupinek, menších než předešlou hodinu, po dvou. K činnosti s pracovním listem potřebovaly hrací kostku, na tabuli jsem napsala klíč, jak pracovat s hracím plánem. Do pracovního listu pak děti zapisovaly vylosované odpovědi, čím absurdnější, tím pro děti zábavnější. Děti byly vtaženy do děje, vůbec nepostřehly, že se učí, často se ptaly na význam vybraných slov, ale i na slova, která si hrací kostkou „nevyházely“. Z této činnosti jsem měla velmi dobrý pocit, zvláště když děti litovaly, že hodina skončila. Experiment byl přínosem pro splnění vytýčených cílů zejména v práci ve skupině s předpokladem, že žáci jsou již seznámeni se skupinovou prací.

2.6.2 LIŠKA V POHÁDCE

THE FOX AND THE BIRD

Pohádku o lišce a vráně jsem čtvrtému ročníku odvyprávěla opět za pomoci flashcards. Cílem této vyučovací hodiny pro mě byla zpětná reakce dvaceti čtyř žáků, aktivní zapojení do příběhu a spontánní mluvení, jednak žáků a mě samotné. Přirozená intonace dodává příběhu věrohodnost a opravdovost. Učitel s dětmi komunikuje, sleduje jejich reakce. Díky vyprávění příběhu se prohlubuje vztah mezi učitelem a žákem. V příběhu jsem užila záměrného chybování u slov, u kterých stoprocentně vím, že je žáci ovládají, jednak ke kontrole pozornosti žáků a spontánní konverzaci. Pohádce jsme věnovaly dvě vyučovací hodiny. V první hodině jsme se seznámili s dějovou linií podrobně popsanou níže:

„I'm going to tell you a story about two animals. Look.“ na tabuli jsem nakreslila velký strom. Řekla jsem *„This is a ...“*

děti odpověděly *„a tree“*.

„Yes, a big, old tree,“ řekla jsem, na řadu přišly obrázkové karty, viz příloha č. 1, 2. Jako první jsem ukázala obrázek lišky, řekla jsem: *„This is a fox.“* Následně jsem přilepila obrázek ke stromu *„This is an elephant, isn't it?“* A zvedla jsem obrázek s vránou, děti se zmateně dívaly jeden na druhého, až jedno vykřiklo: *„No, a bird!“*

„Yes, very good it isn't an elephant of course, it's a bird. What colour is the bird?“
Zeptala jsem se.

„Black, a black bird.“ odpověděly děti.

„So, I'm going to tell you a story about a fox (ukázala jsem na obrázek s liškou – viz přílohy č. 1 a 2) and a bird (obrázek s vránou). A fox walked in the forest and suddenly saw a bird eating some cheese (karta s obrázkem sýru) on the tree. A fox said: „Hey you, give me some cheese... I like cheese and I'm very hungry now.“ The bird said, „No, you can't have my cheese, It's all mine.“ The fox thought for a minute (chvilka ticha s přemýšlením) and said: „Can you fly?“ And the bird said: „Yes, I can fly, I'm a bird.“ „So fly down here to me,“ said the fox „and give me your cheese“. The bird said: „Look, I can fly but you can't have my cheese.“ And the fox said: „Can you sing, bird?“ And the bird said: „Yes, I can sing. Listen to my song...“ And the bird opened it's mouth ..... „Oh no, my cheese!“ and the cheese fall down. The fox said: „Ummm yummy, it's my favourite ...mmm.“

Po seznámení dětí s příběhem, jsme zopakovali slovní zásobu (*fox, bird, tree, cheese, fly, sing, can, ...*). Děti chodily slova zapisovat na tabuli, pohádkou byly nadšeny. Našlo se pár odvážných, co chtěly samy příběh odvyprávět. Děti se vžily do role lišky či vrány a snažily se příběh zahrát. O hraní příběhu byl veliký zájem, děti se rozdělily na skupinky po třech a zkoušely si znovu přeříkat celou pohádku nebo alespoň část, která je zaujala. Cílem byla spontánní komunikace mezi žáky prohloubená dramatisací příběhu. Tento cíl předčil veškerá má očekávání.

CHICKEN LICKEN

Tato pohádka je založena na tradičním anglickém příběhu napsaném před více než dvěma staletími. Byl přepravěn v mnoha variantách a je také znám pod názvem „Henny Penny“. Tradiční příběh pomáhá udržet naživu bohatství vyprávěného jazyka a tradice z různých kultur. Chicken Licken je vhodná jak pro začínající, tak pro pokročilé žáky, díky četnému a jednoduchému opakování frází. S kumulativní pohádkou se děti setkávají již od raného dětství ve svém rodném jazyce, slouží jako odrazový můstek pro jejich vlastní vyprávění a psaní.

Chicken Licken v hodině anglického jazyka

Přestože je dějová linie velmi jednoduchá a pohádka by se dala využít i v nižších ročnících, využila jsem nápomoci učebnice Project 2 s žáky pátého ročníku, v níž je tato pohádka zobrazena. Třídu navštěvuje 21 žáků.

Kuřeti spadne na hlavu ořech ze stromu a ono si myslí, že padá nebe. V domnění, že přichází konec světa, utíká povědět králi, co se stalo. Cestou potkává další zvířátka, která se k němu přidávají. Ostatní zvířátka mají rýmující se jména. Jednotlivé fráze pohádky se mnohokrát opakují a vždy se přidá další jméno, což je pro děti zábavné a snadno zapamatovatelné, např.: Goosy-Loosey, Turkey-Lurkey, Foxy-Loxy. Tato opakování částí pohádky jsou perfektní při sborovém čtení, děti se nestydí, osvojují si správnou intonaci, výslovnost a v neposlední řadě rytmus (vytleskávání při opakování jmen). Tato pohádka je vhodná k procvičení gramatických jevů, jako je čas přítomný či minulý (záleží na úrovni žáka), častým opakováním si dítě nevědomky požadovaný jev osvojí.

Po přečtení pohádky žáci v textu vyhledali novou slovní zásobu, kterou jsem se jim snažila anglicky vysvětlit, význam slov hádaly v českém jazyce. Každý za uhodnutý význam dostal jeden bod, kdo získal body tři, dostal jedničku za práci v hodině – toto je pro děti velká vnější motivace k učení slovní zásoby.

Text jsme znovu přečetli a následovalo cvičení: „*True or False sentences.*“ Zaměřené na to, zda jsou věty pravdivé či nepravdivé. Žáci pracovali samostatně, odpovědi psali do sešitu. Zhruba po pěti minutách jsme věty společně přečetli, při neshodě jsme část vyhledali v textu a ujistili se o správnosti tvrzení.

Další aktivitou k této pohádce bylo kritické myšlení¹¹ zaměřené na reakci k dané situaci. Kuře se na základě okamžité vypjaté emoce rozhodlo varovat krále, místo toho, aby chvíli počkalo a celou věc zvážilo. Snažila jsem se žáky přimět k jiným řešením, ta jednodušší jsme překládali.

V předposledním cvičení jsme se zaměřili na postavu kuřete, kuře jako hrdina, kuře jako „Stranger-Danger¹²“, kuře jako „klepna“ gossip¹³. Žáci vymýšleli věty spojené

---

¹¹ kritické myšlení - dovednost a proces řešení problémů na základě pečlivé myšlenkové analýzy a hodnocení teorií, hypotéz a důkazů

¹² Stranger – danger - nebezpečný cizinec

s vybranou povahou kuřete, co kuře udělalo špatně, jak jednalo, apod. Opět jsme se jednodušší věty snažili přeložit do anglického jazyka. Stejně tak jsme postupovali u lišáka, kde děti poukazovaly na jeho nenasytlost, podlost, vyčítaly mu nelítostný a predátorský postoj k malému bezbrannému kuřátku. Děti totiž pochopitelně vždy straní tomu slabšímu, což je v přírodě nemyslitelné.

Na závěr děti vymýšlely pojmovou mapu pohádky s anglickými slovy: Den, river, way, animals, king...

Slovní zásoba byla prohloubena nenásilnou formou slovní hry v rámci pohádky, cíl byl tímto splněn.

---

¹³ Gossip - pomluvy, klepy

ZÁVĚR

Diplomová práce se zabývá pohádkami jako literárním žánrem obecně. Je zaměřena zejména na pohádky, v nichž se objevuje vlk nebo liška s přejatými vlastnostmi lidí. Kromě charakteristiky pohádek obsahuje i praktickou část na základě dvou typů výzkumu - dotazníku a experimentu.

Dotazník jsem sestavila s ohledem na věk i schopnosti žáků mladšího školního věku. Chtěla jsem, aby žáci otázkám dobře rozuměli, aby nepotřebovali při vyplňování další složitá vysvětlování a aby odpovědi byly jednoznačné.

Pouze 43,48 % rodičů 3., 4. a 5. třídy v průměru čte svým dětem. Výsledkem jsem nebyla překvapena, bohužel je toto zjištění dosti alarmující.

Z průzkumu vyplývá, že všichni žáci znají české pohádky s postavami lišky a vlka. Pohádku se zmíněnými postavami v anglickém jazyce děti uvedly, že neznají. S anglickou verzí se seznámily až ve školní výuce.

Žáky použití pohádky bavilo v 61%, což je velký úspěch oproti klasické výuce. Proto doporučuji její využití.

Žáci se rovněž shodují na názorech ohledně vlastností postav lišky a vlka ve zmíněných pohádkách. To dokazuje standardizovaný pohled dítěte na úlohu tradičních zvířecích představitelů, kteří jsou použity v námi použitých příbězích.

Úskalí spatřuji v prvopočátečním čtení příběhu a jeho výslovnosti, což se projevilo ve výzkumu. Následující dovednosti jako pochopení textu a slovní zásoba nedělají žákům třetího a čtvrtého ročníku problémy.

Z výzkumu vyplývá, že žáci v % čtou pohádky. A podle výzkumu je tento výsledek uspokojivý vzhledem k předčítání dospělých osob dětem.

V letošním školním roce vyučuji angličtinu u menších žáků pouze ve třetí třídě, ale zmiňované pohádky jsem vyzkoušela v předchozí praxi u čtvrté a páté třídy. Přínosné pro mě bylo i porovnání s kolegyněmi navazujícími na mou předchozí výuku. Využívají dokonce mnou zpracovaných materiálů.

V experimentu jsem se zaměřila na netradiční pojetí výuky zejména slovní zásoby, kdy motivační účinek pohádky je silnější a pro děti mnohem přitažlivější. Věřím,

že výuka cizího jazyka s pohádkou je dobrým zdrojem k prezentaci slovní zásoby a představení mnoha gramatických struktur. Pohádky s vhodným přizpůsobením obsahu, mohou být využity u žáků všech věkových kategorií i jazykových úrovní. Žáci jsou se zvířecími pohádkami, kde se objevuje liška nebo vlk, seznámeni již v dětství v mateřském jazyce, proto je pro ně snadné odvodit slovní zásobu na základě předchozích zkušeností. Při práci s pohádkami žáci procvičí všechny jazykové znalosti i dovednosti mnohdy v návaznosti na mezipředmětové vztahy. Vítězíci dobro nad zlem by mělo upevňovat morální kodex každého jedince, tím spíš menšího dítěte. Z toho také vyplývá, že pohádky mají bezpochyby velice důležitou roli v každodenním životě dětí.

RESUMÉ

Tato práce se zabývá využitím anglických pohádek se zvířecím představitelem především zlého vlka a mazané lišky v hodinách anglického jazyka na prvním stupni základní školy.

V teoretické části je popsán historický vývoj pohádek a jejich význam pro rozvoj fantazie dítěte. Jsou v ní představeni hlavní sběratelé pohádek, vysvětluje funkci, vývoj a význam pohádky. Dotýká se i problematiky rozvoje vzájemných mezilidských vztahů uvnitř rodiny.

Praktická část se zaměřuje na možnosti využití pohádky ve výuce anglického jazyka na prvním stupni základní školy. Naznačuje výukové metody k osvojení a procvičení slovní zásoby žáků, pochopení textu a zdokonalení výslovnosti. Hlavní důraz je kladen na efektivní zážitkové vyučování.

SUMMARY

This thesis deals with the use of English fairy tales with animal representative especially bad wolf and cunning foxes in English lessons at primary school.

The theoretical part describes the historical development of fairy tales and their importance for the development of the child's imagination. There are introduced main collectors of fairy tales, explained the function, development and importance of fairy tales. It also covers the question of the development of interpersonal relationships within the family.

The practical part is focused on the possibilities of fairy tales in English language teaching in primary schools. Suggests teaching methods for acquiring and practicing vocabulary pupils, comprehension and pronunciation improvement. The main emphasis is on effective learning experience.

SEZNAM LITERATURY

BÁLKOVÁ, Marie. *Využití vyprávění příběhů v hodině anglického jazyka na prvním stupni se zaměřením na rozvoj řečových dovedností*. [online]. [cit. 2015-04-10].

Dostupné z:

https://otik.uk.zcu.cz/bitstream/handle/11025/10553/Balkova_DP_FINAL.pdf?sequence=1

BETTELHEIM, Bruno. *Za tajemstvím pohádek: proč a jak je číst v dnešní době*. Překlad Lucie Lucká. Praha: Lidové noviny, 2000, 335 s. Edice 21, sv. 14. ISBN 80-710-6290-1.

British council [online]. [cit. 2015-04-10]. Dostupné z:

<http://www.teachingenglish.org.uk/article/little-red-riding-hood>

Slovník cizích slov [online]. [cit. 2015-04-10]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

BROWN, Sarah a Zuzana ŘANDOVÁ. *The history of European fairy tales: [dramatizace pohádek v angličtině a hry s nimi: od 5 do 10 let]*. Vyd. 1. Ilustrace Eva Vogelová. London: Macmillan, 2007, 119 s. ISBN 96-203-0769-0.

ČEŇKOVÁ J. A KOL. *Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury*. Praha: Portál, 2006.

ČERNOUŠEK, Michal. *Děti a svět pohádek*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1990, 187 p. ISBN 80-000-0060-1.

ELLIS, G., & BREWSTER, J. *The Storytelling Handbook for Primary Teachers*. London: Pinguin Books, 1991

FRANZ, Marie-Louise Von. *Psychologický výklad pohádek: Smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. 1. vyd. Praha: Portál, 1998, 182 s. ISBN 80-717-8260-2.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2000. ISBN 978-80-7315-185-0.

HANŠPACHOVÁ, Jana a Zuzana ŘANDOVÁ. *Pohádková angličtina: [dramatizace pohádek v angličtině a hry s nimi: od 5 do 10 let]*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 119 s. ISBN 978-807-3672-904.

HUTCHINSON, Tom. *Project 2 Third Edition Student's Book*. Oxford university press, 2008, Vyd. 3. 80 s, ISBN 978-0-19-476305-9

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

LUŽÍK. *Pohádka a dětská duše*. 1. vyd. Praha: Albatros, 1990, 187 p. ISBN 80-000-0060-1.

READ, Carol. *500 activities for the primary classroom*. Oxford: Macmillan Education, 2007, 320 s. Macmillan books for teachers. ISBN 978-140-5099-073.

SAMSON, Colette a Zuzana ŘANDOVÁ. *333 nápadů pro angličtinu: [dramatizace pohádek v angličtině a hry s nimi: od 5 do 10 let]*. Vyd. 1. Ilustrace Eva Vogelová. Praha: Portál, 1997, 119 s. ISBN 80-717-8129-0.

SCOTT, Wendy A a Lisbeth H YTREBERG. *Teaching English to children*. New York: Longman, 1990, 115 p. ISBN 05-827-4606-X

SLATTERY, Mary a Jane R WILLIS. *English for primary teachers: angličtina pro učitele předškolních a mladších školních dětí: praktická příručka aktivit a jazyka pro komunikaci ve třídě*. Vyd. 1. Editor Dana Hurtová. Překlad Martin Prošek. Ilustrace Eva Vogelová. Oxford: Oxford University Press, 1997, viii, 150 s. ISBN 01-944-2266-6.

STREIT, Jakob. *Proč děti potřebují pohádky*. 1. vyd. V Praze: Baltazar, 1992, 79 s. ISBN 8090030742.

URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež: vybrané texty*. Vyd. 1. V Ostravě: Pedagogická fakulta, 1990, 285 s. ISBN 80-704-2027-8.

ŽÁČEK, Jiří. *Žáčkova encyklopedie pro žáčky*. 1. vyd. Ilustrace Jiří Fixl. Praha: Albatros, 2002, 223 s. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-01088-7.

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA Č. 1. OBRÁZKOVÉ KARTY K POHÁDCE „O LIŠCE A VRÁNĚ.“	II
PŘÍLOHA Č. 2. OBRÁZKOVÉ KARTY K POHÁDCE „O LIŠCE A VRÁNĚ.“	II
PŘÍLOHA Č 3 KLÍČOVÁ SLOVA K POHÁDCE „O TŘECH PRASÁTKÁCH“	III
PŘÍLOHA Č 4 TEXT K PŘIŘAZOVÁNÍ DO OBRÁZKOVÉ POHÁDKY „O TŘECH PRASÁTKÁCH.“	IV
PŘÍLOHA Č 5 OBRÁZKOVÁ POHÁDKA „O TŘECH PRASÁTKÁCH.“	V
PŘÍLOHA Č 6 FOTOGRAFIE PŘI DRAMATIZACI.....	V
PŘÍLOHA Č 7 FOTOGRAFIE PŘI DRAMATIZACI.....	VI
PŘÍLOHA Č 8 KRESBA KOMIKSŮ	VI
PŘÍLOHA Č 9 SCÉNÁŘ POHÁDKY.....	VII

SEZNAM GRAFŮ

GRAF 1: ODPOVĚĎ NA OTÁZKU „ČTOU RODIČE ŽÁKŮM POHÁDKY?“	27
GRAF 2: ODPOVĚĎ NA OTÁZKU „ČTEŠ POHÁDKY?“	28
GRAF 3: ODPOVĚĎ NA OTÁZKU „CO JE PRO TEBE NA ČTENÍ POHÁDEK V CIZÍM JAZYCE TO NEJTĚŽŠÍ?“	30
GRAF 4: ODPOVĚĎ NA OTÁZKU „BAVÍ TĚ POHÁDKA V HODINÁCH ANGLICKÉHO JAZYKA OPROTI KLASICKÉ VÝUCE?“	32

PŘÍLOHY

Příloha č. 1. Obrázkové karty k pohádce „O lišce a vráně.“

Příloha č. 2. Obrázkové karty k pohádce „O lišce a vráně.“

Příloha č. 3 Klíčová slova k pohádce „O třech prasátkách“.

**THE THREE LITTLE
PIGS**

CHIMNEY

POT with WATER

STRAW

STICKS

BRICKS

HUFF AND PUFF

BIG, BAD WOLF

HOUSES

KNOCK AT THE
DOOR

WOLF BLEW THE
HOUSE IN

The pigs lived
happily ever after.

ONCE UPON A TIME

Příloha č. 4 Text k přiřazování do obrázkové pohádky „O třech prasátkách.“

THE THREE LITTLE PIGS

ONCE UPON A TIME THERE WERE THREE LITTLE PIGS.

FIRST LITTLE PIG BUILT A HOUSE OF STRAW.

SECOND LITTLE PIG BUILT A HOUSE OF STICK.

THIRD LITTLE PIG BUILT A HOUSE OF BRICKS.

ONE DAY A BIG, BAD WOLF WAS HUNGRY.

HE CAME TO FIRST PIG'S HOUSE AND *KNOCKED* „*LITTLE PIG, LITTLE PIG LET ME IN*“ „*NO, NO, NOT BY THE HAIR ON MY CHINNY CHIN CHIN.*“ SO BIG BAD WOLF HUFFED AND HE PUFFED AND HE BLEW THE HOUSE IN. THE LITTLE PIG RAN TO HIS BROTHER'S HOUSE.

THE WOLF WAS HUNGRY, SO HE WENT TO THE SECOND'S PIGS HOUSE. „*LITTLE PIG, LITTLE PIG LET ME IN*“. „*NO, NO, NOT BY THE HAIR ON MY CHINNY CHIN CHIN*“. SO THE BIG BAD WOLF HUFFED AND PUFFED AND HE BLEW THE HOUSE IN. AND TWO LITTLE PIGS RAN TO THEIR BROTHER'S HOUSE.

ONE DAY THE BIG BAD WOLF KNOCKED AT THE THIRD PIG'S HOUSE. „*LITTLE PIG, LITTLE PIG LET ME IN. NO BY THE HAIR OF MY CHINNY CHIN CHIN.* THE WOLF HUFFED AND PUFFED AND HUFFED AND PUFFED ...

THE PIGS PUT SOME WATER UNDER THE CHIMNEY.

THE BIG BAD WOLF FELL INTO THE POT. „*OOOWWW!*“ RAN FAR AWAY.

THE THREE LITTLE PIGS LIVED HAPPILY EVERY AFTER.

Příloha č. 5 Obrázková pohádka „O třech prasátkách.“

Příloha č. 6 Fotografie při dramatizaci

Příloha č. 7 Fotografie při dramatizaci

Příloha č. 8 Kresba komiksů

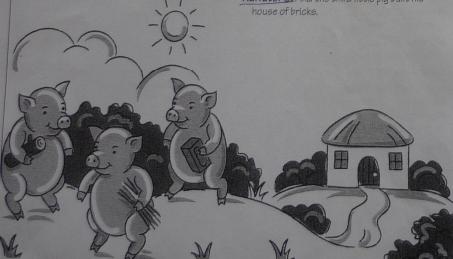

Příloha č. 9 Scénář pohádky

The Three Little Pigs

Scene 1
Narrator 1: Once upon a time, there were three little pigs. They lived with their mother.
Mother pig: Little pigs, you are big now.
Little pig 1: Yes, Mum.
Little pig 2: Goodbye, Mummy.
Mother pig: Goodbye, little pig.
Little pig 2: Goodbye, Mummy.
Mother pig: Goodbye, little pig.
Little pig 3: Goodbye, Mummy.
Mother pig: Goodbye, little pig.
Everyone sings and dances: V S I C H A J
 We're off to build a beautiful, new house now
 We're off to build a beautiful, new house now
 We're off to build a house
 A beautiful, new house
 We're off to build a beautiful new house now.
(Sing to traditional tune 'If you're happy and you know it, clap your hands' and do a skipping dance.)

Scene 2
Pig 1: Hello, Mr Man. Please give me straw to build my house.
Man 1: Here you are, little pig.
Pig 1: Thank you. Goodbye.
Man 1: Goodbye.
Pig 2: Hello, Mr Man. Please give me sticks to build my house.
Man 2: Here you are, little pig.
Pig 2: Thank you. Goodbye.
Man 2: Goodbye.
Pig 3: Hello, Mr Man. Please give me bricks to build my house.
Man 3: Here you are, little pig.
Pig 3: Thank you. Goodbye.
Man 3: Goodbye.
T 1 boy: Narrator 1: So the first little pig built his house of straw.
Boy 2: Narrator 2: And the second little pig built his house of sticks.
Boy 3: Narrator 3: And the third little pig built his house of bricks.

Scene 3
Narrator 1: One day the first little pig heard a knock at the door. It was the big, bad wolf.
Wolf 1: Little pig, little pig, let me in.
Wolf 1: No! Not by the hair on my chinny chin chin. I'll not let you in!
Wolf 1: Then I'll huff and I'll puff and I'll blow your house in.
Narrator 2: So the wolf huffed and he puffed and he blew the house in.
Narrator 3: And the first little pig ran to his brother's house.
Everyone sings and dances:
 Ha, ha, ha, hee, hee, hee
 We're not afraid of the big, bad wolf
 Ha, ha, ha, hee, hee, hee
 We're not afraid of the big, bad wolf
(Sing to traditional tune of 'Little, little pig')

Scene 4
Narrator 1: One day the second little pig heard a knock at the door. It was the big, bad wolf.
Wolf 1: Little pig, little pig, let me in.
Wolf 1: No! Not by the hair on my chinny chin chin. I'll not let you in!
Wolf 1: Then I'll huff and I'll puff and I'll blow your house in.
Narrator 2: So the wolf huffed and he puffed and he blew the house in.
Narrator 3: And the first little pig and the second little pig ran to their brother's house.
Everyone sings and dances:
 Ha, ha, ha, hee, hee, hee
 We're not afraid of the big, bad wolf
 Ha, ha, ha, hee, hee, hee
 We're not afraid of the big, bad wolf
(Sing to traditional tune of 'Little, little pig')

Scene 5
Narrator 1: One day the third little pig heard a knock at the door. It was the big, bad wolf.
Wolf 1: Little pig, little pig, let me in.
Wolf 1: No! Not by the hair on my chinny chin chin. I'll not let you in!
Wolf 1: Then I'll huff and I'll puff and I'll blow your house in.
Narrator 2: So the wolf huffed and he puffed and he blew the house in.
Narrator 3: But he couldn't blow the house in.
Narrator 1: All was quiet.
Pig 1: It's here gone.
Pig 2: No, he's coming.
Pig 3: Quick! I've got some water. Let's put it on the chimney.
Pig 1: I can see his foot.
Pig 2: I can see his body.
Pig 3: I can see his head.
Narrator 2: The big, bad wolf fell into the pot.
Narrator 3: The three little pigs never saw the big, bad wolf again.
Narrator 3: And they lived happily ever after.
Everyone sings and dances:
 Ha, ha, ha, hee, hee, hee
 We're not afraid of the big, bad wolf
 Ha, ha, ha, hee, hee, hee
 We're not afraid of the big, bad wolf
(Sing to traditional tune of 'Little, little pig')

THE END

Comments and suggestions

- If, for religious reasons, it is not suitable to use a play based on the traditional story of the Three Little Pigs, then you can easily change this to, eg three little lambs or three little goats instead.
- When adapting a story into a play for younger age groups, it is usually a good idea to include short songs, rhymes and dance routines if possible. This adds variety and interest to the performance and also helps children to remember their lines.
- When assigning roles, it is important to ensure that every child has a part and that these are more or less evenly distributed. In *The Three Little Pigs* play, for example, depending on the size of the class, different children can play the parts of the pigs and the narrators in each scene.

- You will probably also need to do a role which does not feel thoughtfully and handled sensitively may only join in the songs and they have a significant role.
- It is a good idea to give children or get them to do this. Children part of rehearsals. It may never the play during the performance on track.
- Through rehearsals and the part a lot of language outside their example - children quickly use (not louder please! Look up! Show parts of these, eg Leader as a headbands to wear in the pig.
- Although the challenge of it unbalanced, it is also every day, you can almost see the performance (however low in the longer term, doing it as a group - and they may
- If you wish to prepare a usually advisable to have section 6 for ideas), rather performance.

148 500 Activities for the Primary Classroom

vii